STRIPSCHRIFT

DE JAGER-DE KORT-LODEWIJK
STRIPKRITIEK

NUMMER 354 * €4,50

WIM MEULDIJK

VAN DITMAR

BY JOVE!

EEN NIEUW ALBUM

DE AVONTUREN VAN BLAKE EN MORTIMER
Naar de personages van EDGAR P. JACOBS
DE SARCOFAGEN VAN HET 6e CONTINENT
Yves Sente
Deel 1
André Juillard
BLAKE ET MORTIMER

16. De sarcofagen van het 6e continent

Verschijnt 15 november 2003
ISBN 906737038X
(softcover)
Adviesprijs €7,50

ISBN 9067370398
(luxe editie/hardcover)
Adviesprijs €45,50

Edition Blake et Mortimer

BLAKE ET MORTIMER

VERKRIJGBAAR BIJ BOEKHANDEL EN STRIPSPECIAALZAAK

→ REDACTIO

Auteursrecht, copyrights, merkenrecht... een bij tijd en wijle explosieve materie. Dat bleek weer eens de afgelopen weken, waarin Standaard Uitgeverij Vandersteen-kenner Peter van Hooydonck voor de rechter sleepte en de redactie van het nieuwe blad *S1ngle* amok maakte met de makers van de strip *S1ngle* (zie Actua). Uitgeverij Silvester begeeft zich ook op glad ijs door het eerste album binnen de serie *Kaput & Zosky* van Lewis Trondheim een vergelijkbaar jasje te geven als de *Donjon*-albums van uitgeverij M. Het eerste deel – *Ruimtetuig* – verschijnt alleen in harde kaft, net als de *Donjon*-reeks van Trondheim en Sfar, en op de cover staat als vermelding 'Uitgeverij S', in een identiek lettertype als dat van die andere uitgeverij. Bij M wisten ze van niets. Ze zien er de humor niet van in. 'We vinden het niet leuk en beschouwen het als een goedkope manier om mee te liften op onze inspanningen de *Donjon*-reeks in Nederland aan de man te brengen. Dat heeft een uitgever als Silvester toch niet nodig', reageert uitgever Jacques Post. Hij zegt dat er even overwogen is een kort geding aan te spannen. 'Het is ons de tijd en moeite echter niet waard.'

Silvester opereert met deze actie in de schemerzone van parodie en plagiaat. Omdat er uiteindelijk ook commerciële belangen in het geding zijn en M immers een concurrent is, had de uitgeverij er beter aan gedaan het meeliften te beperken tot een nepcover die bij voorbeeld in een advertentie opduikt. Een belletje met M had ook wonderen kunnen verrichten. Nu valt een waarschijnlijk uit naïef enthousiasme bedachte actie volledig verkeerd en wordt er onnodig goodwill verspeeld.

Soms kunnen aanvaringen op het gebied van auteurs- en merkenrecht voorkomen worden door even logisch na te denken. Het scheelt vaak een gang naar de rechter.

HET WORDT EEN PRIMA STRIPSCHRIFT-JAAR IN 2004!

Het gaat goed met *Stripschrift* en voor 2004 heeft de redactie van uw lijfblad weer veel mooie en leuke plannen op stapel staan, zoals de terugkeer van een redactiestrip en een tweede columnist: **Wilbert Plijnaar**. Wilbert is behalve co-scenarist van de populaire strip *Claire* ook *storyboard artist* bij DreamWorks in Los Angeles en gaat op regelmatige basis bijdragen leveren over al datgene wat hem daar bezighoudt.

In het volgende **extra dikke** kerstnummer plaatsen wij de uitslag van onze lezersenquête 2003, maar vooruitlopend daarop bedanken wij al die inzenders die met ons meedenken en door hun inzet hebben laten merken dat het welzijn van *Stripschrift* hen aan het hart gaat.

Het blijft uiteraard ons uitgangspunt om jaarlijks minimaal 360 kwalitatieve pagina's gedegen stripinformatie voor u te verzorgen. Vanaf 2004 gaan we die pagina's alleen iets anders verdelen, als laatste fase van de restyling die wij begin dit jaar hebben doorgevoerd. Stripschrift verschijnt voortaan acht keer per jaar, met een omvang van minimaal 44 pagina's. Één van die nummers zal zelfs minimaal 52 pagina's tellen. De redactie is ervan overtuigd dat zij voor u op die manier een nòg betere balans kan verzorgen in de informatiestroom die haar (e-mail)postbus vult. Voor de meeste abonnees betekent dit dat zij meer pagina's krijgen dan waar zij inmiddels voor hebben betaald. Wij zien dit als een cadeautje van onze kant en we zijn blij dat we de mogelijkheid hebben om dit te doen.

Stripschrift verschijnt in 2004 op of rond 27 januari, 9 maart, 13 april, 1 juni, 13 juli, 31 augustus, 19 oktober en 30 november.

Door stijging van de productie- en verzendkosten zullen met ingang van nummer 358 de losse-nummerprijs en de abonnementstarieven tot onze spijt iets worden verhoogd. Met ingang van de 36e jaargang kost een regulier nummer van Stripschrift in de losse verkoop €5,90. De abonnementstarieven worden als volgt:
Nederland €39,50
België €42,00
Overige landen €55,00
Leden van Het Stripschap blijven uiteraard recht houden op hun korting van €1,25 per jaargang.

De uitgever

INHOUD

3 **ACTUA**

8 **WIM MEULDIJK**
Rob van der Nol

18 **STRIPKRITIEK IN BELGIË**
Peter Breedveld

21 **BITS & PIECES**
Ben Bits

22 **GERRIT DE JAGER**
HEIN DE KORT
MARTIN LODEWIJK
Erik van der Hoeven

26 **PROMOTIE-ONDERZOEK**
PASCAL LEFÈVRE
Kees Ribbens

28 **DE BOVENTOON**

32 **HEINZ SERVICE SPREAD**

Robbedoes haalt pensioen

Het weekblad *Robbedoes* bestond in week 43 alweer 65 jaar. Van harte proficiat! De redactie stelde een feestnummer samen in een jaren veertig-retrolook met een aantal 'gouwe ouwe' strips en een poster waarop vele striphelden uit het blad staan afgebeeld. Omdat *Robbedoes* niet meer in Nederland in de losse verkoop verkrijgbaar is, heeft de redactie van het weekblad een aantal nummers beschikbaar gesteld aan *Stripschrift*-lezers. Belangstellenden voor een nummertje nostalgie kunnen een e-mail met naam en adres sturen naar *robbedoes65jaar@stripschrift.nl*
De nummers zullen onder de inzenders worden verloot. RS

Agent 327 bij de tijd

Met zijn vanzelfsprekende overtuigingskracht legde Agent 327 op de voorkant van Algemeen Dagblad van 25 oktober uit hoe het nou precies zat met de wintertijd. Iedereen kon gerust gaan slapen en zelfs een uurtje langer blijven liggen. RV

WINTERTIJD
DUS VANNACHT OM DRIE UUR DRAAIT U OP UW HORLOGE DE GROTE WIJZER EEN UUR TERUG!
DE KLEINE WIJZER DRAAIT VANZELF MEE NAAR TWEE UUR.
MAAR 'T MAG GERUST OOK ZONDAGMORGEN, ZEG, OM ACHT UUR DUS TERUG NAAR ZEVEN...
08.00
...EN LEKKER NOG 'N UURTJE EXTRA UITSLAPEN...

Nieuwe Flipje uitgekomen

Uitgeverij Primamedia heeft het tweede deel in de nieuwe *Flipje*-reeks uitgebracht: *Tiels Flipje en de vrolijke vluchten* (ISBN 90-7721-704-5). Het verhaal begint met een ontmoeting tussen Flipje en zijn vriendjes en de fruitgodin Pomona. Zij wil naar het kinder-fruitcorsco in Tiel, maar haar wagen is stuk. Geen nood, Flipje & Co gaan op zoek naar een nieuw vervoermiddel en belanden op allerlei mooie plekjes in De Betuwe. De auteurs – Arie van Vliet (tekenwerk/tekst) en Mia Verbeelen (tekst) – hebben er een allervriendelijkst stripverhaal van gemaakt dat voornamelijk kinderen, trouwe *Flipje*-fans en plaatselijke VVV's zal aanspreken. Het initiatief om Flipje weer nieuw leven in te blazen kwam van Van Vliet. Hij wil met de serie aansluiten op de sfeer uit de oude *Flipje*-prentenverhalen, in 1935 bedacht door Eelco Martinus ten Harmsen van der Beek. Het eerste deel, *De bevroren bloesems*, verscheen in het najaar van 2002. RS

Weekblad Suske en Wiske stopt

Standaard Uitgeverij heeft besloten te stoppen met het weekblad *Suske en Wiske*. Eind december verschijnt het laatste nummer. Belangrijkste reden is dat twee grote leesportefeuille-organisaties in Nederland het blad uit bezuiningsoverwegingen uit de leesmap hebben geschrapt, zegt Diane de Vriendt, uitgeefdirecteur strips van Standaard. 'Daardoor is het niet meer levensvatbaar. We betreuren het besluit zeer.'

Eerder al kregen de Nederlandse abonnees – nog slechts een paar duizend – een brief dat zij hun abonnement niet meer zouden kunnen verlengen. De Vriendt: 'Nederlandse abonnees kosten ons goud geld.' Alle abonnees, zowel in België en Nederland, krijgen een afscheidscadeau en restitutie van het abonnementsgeld indien ze daar recht op hebben, laat zij weten. RS

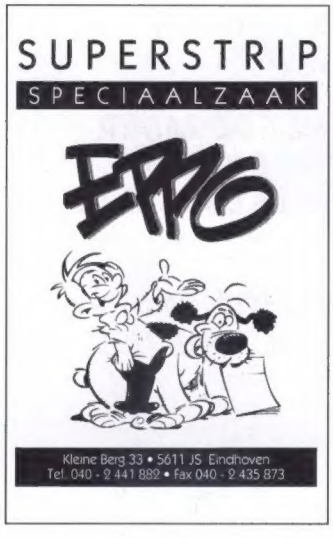

FOTO ALDA-LU LIBGOTT

Prijzenregen Stripdagen

De Stripdagen vonden dit jaar plaats in Archeon op 18 en 19 oktober. Het moet gezegd: deze nieuwe locatie in Alphen aan den Rijn was een stuk gezelliger en sfeervoller dan de voorgaande edities in de Bossche Brabanthallen. Wellicht kan Het Stripschap deze hoopvolle nieuwe start volgend jaar een vervolg geven, maar dan wel via een meer gestructureerde draaiboekaanpak. Nu was chaos af en toe troef. Dat gold ook voor de prijsuitreiking: die moet volgend jaar echt minder tenenkrommend.

Het bestuur van Het Stripschap had dit jaar voor een andere, breder opgezette prijsuitreiking gekozen. Het smeerde de prijs voor het beste binnen- en buitenlandse album uit over een aantal categorieën. Bovendien introduceerde het bestuur een nieuwe loftuiting: de Bulletje & Bonestaak Schaal voor stripmakers die hun sporen in de Nederlandse stripwereld verdiend hebben, maar de Stripschapprijs hebben misgelopen. Helaas voor Het Schap haakte minister Zalm van Financiën op het laatste moment af om de Stripschapprijs 2003 aan de makers van *Fokke en Sukke* te overhandigen, en moesten twee prijswinnaars - Gerard Roord en Gerrit Stapel - verstek laten gaan wegens fysieke malheur. Desalniettemin had de organisator twee andere Nederlandse beroemdheden weten te strikken: columnist en oud-profvoetballer Jan Mulder (groot fan van de strip *Kick Wilstra*) reikte een Bulletje & Bonestaak uit aan Henk Sprenger, en actrice Sylvia Kristel - zelf maakster van stripachtige schilderijtjes - maakte de winnaars van de beste buitenlandse albums bekend. RS

Het overzicht

- **Stripschapprijs 2003**: John Reid, Bastiaan Geleijnse en Jean-Marc van Tol (*Fokke en Sukke*)
- **Albumprijs Nederlands Avontuur**: *Agent 327 17: Hotel New York* (Martin Lodewijk, M. Andere nominaties: *Gilles de Geus 9: 90-60-90* (Peter de Wit/Hanco Kolk, Silvester) en *Nicky Saxx 1: Bedrog/Vergiffenis* (Willem Ritstier en Minck Oosterveer, Boumaar).
- **Albumprijs Nederlands Literair**: *De Avonden 1* (Gerard Reve/Dick Matena, Bezige Bij). Andere nominaties: *Pindakaas* (Gerrie Hondius, Oog & Blik) en *Toen we van de Duitsers verloren* (Guido van Driel, Oog & Blik/Harmonie).
- **Albumprijs Nederlands Jeugd**: *De Ontdekking* (Eric Heuvel/Menno Metselaar/Ruud van der Rol/Hans Groeneweg, Big Balloon). Andere nominaties: *Sidi & Smook 1: De Razende Rovers* (Rolf Hartog van Banda/Kees de Boer, Silvester) en *The White Cowboy 1* (Martin Jan van Santen/Big Balloon).
- **Albumprijs Buitenlands Avontuur**: *Lincoln 1: Houten Kop* (Olivier, Jerome en Anne-Claire Jouvray, T+Oog). Andere nominaties: *Terreur 1* (André-Paul Duchâteau/René Follet, Lombard) en *Donjon Zenit 1: Eendenhart* (Joann Sfar/Lewis Trondheim, M).
- **Albumprijs Buitenlands Literair**: *Prosopopus* (Nicolas de Crécy, Dupuis). Andere nominaties: *The Acme Novelty Datebook 1986-1995* (Chris Ware, Oog & Blik/Drawn & Quarterly) en *De kat van de rabbijn 1: Het bar mitswa* (Joann Sfar, Atlas).
- **Albumprijs Buitenlands Jeugd**: *Roboboy, de supersnotneus 1* (Willy Linthout/Luc Cromheecke, Dupuis). Andere nominaties: *Jojo 12: Op kost school* (André Geerts, Dupuis) en *Collectie Buitengewesten 19: Sabels en Galjoenen 5: Jan zonder maan* (Alain Ayroles/Jean-Luc Masbou, Arboris).
- **Bulletje & Bonestaak Schalen**: Wim Meuldijk, Henk Sprenger en Gerrit Stapel.
- **P. Hans Frankfurther-prijs**: Gerard Roord, uitgever Classics Nederland (1957-1976)

→ GAS EN LICHT

DOOR **TEUS DE KRUIJF & RIK SANDERS**

Stripscheurkalenders

De feestdagen naderen, dus het fenomeen scheurkalender duikt weer op. Op stripgebied zijn er weer kalenders verschenen van geheide verkoopsuccessen als *Donald Duck*, *Ollie B. Bommel*, *Garfield*, *De Stamgasten* en *Rooie Oortjes*. Ook *Peters Zeurkalender* (uitgeverij De Harmonie) is vaste prik in dit rijtje stripkalenders, maar wel een uitschieter. Het is slechts weinigen gegeven om met behulp van één plaatje en een klein beetje tekst zo veel herkenbaarheid op te roepen. Het zijn de situaties van alledag die Peter van Straaten op de zijn zo karakteristieke krasserige wijze in beeld brengt. De *ZAK-agenda* (eveneens De Harmonie) begint inmiddels ook traditie te worden. In de editie van 2004 zijn 52 scherpe, ironische cartoons opgenomen van Jacques Moeraert, de Vlaamse tekenaar die onder andere publiceert in *De Morgen*, *De Volkskrant* en *De Groene Amsterdammer*.

Erg leuk zijn de gezamenlijke covers die Berend J. Vonk en Bas van der Schot hebben gemaakt voor de *Filosofie Scheurkalender* en de *Medische Scheurkalender* (met cartoons van *Fokke en Sukke*). Beide kalenders zijn verbonden aan tijdschriften: respectievelijk *Filosofie Magazine* en *Natuurwetenschap & Techniek* (Veen Magazines). Van der Schot vertelt dat hij Berend Vonk al een tijd kent. 'We werken ook allebei voor *Filosofie Magazine*. Twee jaar terug werden we gevraagd om samen iets te doen voor de kalender. De 2004-editie is onze derde gezamenlijke productie. Dit jaar vroeg de uitgever of we dezelfde aanpak ook voor een medische scheurkalender wilden toepassen.'

teus.de.kruijf@stripschrift.nl
rik.sanders@stripschrift.nl

FILOSOFIE SCHEURKALENDER

MEDISCHE SCHEURKALENDER

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN - ALLEEN **DONALD DUCK**, **TINA** EN DE MALMBERG-BLADEN ALS **TAPTOE** RESTEREN NOG - VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. IN WELKE BLADEN IS IN VREDESNAAM WERK VAN EN OVER DIE AUTEURS TE VINDEN? EN HOE KRIJG JE DAT ALLEMAAL OP JE NETVLIES? STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

Standaard daagt Van Hooydonck voor de rechter

Eric Willems, directeur Standaard Uitgeverij, zegt de handelswijze van Peter van Hooydonck moeilijk te kunnen begrijpen. Van Hooydonck, medeoprichter van het Vlaams stripcentrum, publiceerde in 1994 bij Standaard de Vandersteen-biografie *De Bruegel van het beeldverhaal*, maar is door dezelfde uitgever voor de rechter gedaagd. Standaard beschuldigt hem ervan talloze originele tekeningen van Vandersteen te hebben gestolen en op de markt verkocht, vergezeld van illegale uitgaven.
Diverse Belgische media meldden dat Van Hooydonck op de eerste zitting van de rechtbank in Antwerpen vertelde dat hij inderdaad zonder toestemming van de erven Vandersteen of Standaard tussen 1994 en 2000 verscheidene stripalbums van Vandersteen in luxe-editie heeft gereproduceerd en voor veel geld op beperkte schaal te koop aanbood. Bij elk exemplaar zat een originele tekening van Vandersteen. Hij ontkent echter dat hij de tekeningen gestolen heeft en beweert het werk gekocht te hebben van Eduard de Rop, toen deze in 1991 met pensioen ging. De inmiddels overleden De Rop was de rechterhand van Vandersteen. Volgens Van Hooydoncks advocaat heeft zijn cliënt te goeder trouw gehandeld. De luxe-boeken heeft hij 'uit liefde voor het stripmateriaal' uitgebracht.
De rechtbank moet nog een vonnis vellen. Van Hooydonck hangt forse boetes boven het hoofd. Het openbaar ministerie in België eist €125.000, waarvan de helft voorwaardelijk, omdat hij inbreuk zou hebben gemaakt op de Wet op het auteursrecht (de aanklacht luidt niet diefstal of heling). Daarbovenop ligt een schadeclaim van Standaard van €600.000. Volgens directeur Willems is dat niet te hoog, omdat 'het om vele tientallen tekeningen uit de jaren 1940 tot '60 gaat: zowel van Suske en Wiske als van andere reeksen van Vandersteen.' Volgens Willems zijn de originelen pas later, na het pensioen van De Rop, verdwenen. De vermissing kwam aan het licht tijdens een archiefinventarisatie. Willems: 'Eerst is er intern nagevraagd of iemand een fout had gemaakt. Na nog eens alles te hebben gecontroleerd, is er alarm geslagen.' Daarnaast kreeg de uitgever tips dat er in verzamelaarskringen illegale uitgaven circuleerden, naar verluidt van *Suske en Wiske*, *Bessy*, *Rode Ridder* en *Robert & Bertrand*. Standaard deed aangifte bij de politie.
Op de vraag of Van Hooydonck momenteel de enige verdachte is, luidt Willems' antwoord: 'ja'. Een paar jaar geleden circuleerde het gerucht dat de toenmalige Standaard-directeur Dirk Willemse zijn congé kreeg omdat er onder zijn bewind ook al originele tekeningen waren verdwenen. RS

→ FLITSEN

➲ Nummer 13 van *Bouterbode* is verschenen, met diverse feitjes en weetjes over Paulus de Boskabouter, inclusief een geïllustreerd verhaal uit de oude doos (1954). ➲ Het Rotterdamse Scapino-ballet voert nog tot medio november *Bubble gum Wrapper* op. Deze dansvoorstelling is bedacht door choreografe Nanine Linning die zich liet inspireren door cartoons en comics. Componist Jacob ter Veldhuis heeft speciaal voor *Bubble gum Wrapper* een beweeglijke, ritmische compositie gecomponeerd, gebaseerd op cartoongeluiden en –muziek. Meer info: *www.scapinoballet.nl* ➲ Peter van Straaten loopt jaarlijks 45.000 euro mis omdat dagblad *Het Parool* lid is geworden van persdienst GPD. *Het Parool* had een eigen contract met Van Straaten, maar neemt sinds medio 2003 diens dagelijkse cartoons voortaan af via de GPD, waar het kort daarvoor lid van is geworden. Voor Van Straatens cartoon hoeft de krant niet bij te betalen. Een ander voordeel is dat de Amsterdamse krant via een bulkcontract van de persdienst de strip *Dirkjan* van Mark Retera kan afdrukken, als vervanger voor de per 1 oktober naar de eeuwige jachtvelden gestuurde Cowboy Henk van Kamagurka en Herr Seele. ➲ Nog meer *Het Parool*: Hanco Kolk en Peter de Wit, de makers van de krantenstrip *S1ngle*, die verschijnt in *Het Parool* en *Algemeen Dagblad*, en hun zaakwaarnemer Comic House liggen in de clinch met het onlangs gestarte *S1ngle Magazine*. Volgens de stripmakers maakt het tijdschrift onrechtmatig gebruik van hun beeldmerk (het woord 'single' met het cijfer 1 als i). Het blad heeft trouwens de merknaam *S1ngle* gedeponeerd. Voer voor advocaten dus. ➲ Het Jijé-museum in Brussel sluit eind dit jaar hoogstwaarschijnlijk zijn deuren, terwijl het net een paar maanden open was. Oprichter/verzamelaar François Deneyer heeft zich verkeken op nieuwe subsidieregels, waardoor hij niet snel aanspraak kan maken op aanvullende financiering. Zonder overheidssteun kan het museum het hoofd niet boven water houden. ➲ Na zestien jaar is de Disney Hall in Los Angeles eindelijk geopend. Het omstreden, futuristisch ogend nieuwe onderkomen van het plaatselijke filharmonisch orkest, naar een ontwerp van architect Frank Gehry, kreeg vijftig miljoen dollar van de weduwe van Walt Disney. ➲ Bij Sanoma verschenen na de twee facsimile *Donald Duck*-bundelingen van 1953 inmiddels ook bundelingen van de jaargangen 1952 (één deel) en 1954 (twee delen). De bundelingen van 1953 werden vanwege de grote belangstelling herdrukt. ➲ Na dertig jaar boegbeeld te zijn geweest van de Nederlandse tv-reclame is Loekie plots van de beeldbuis verdwenen. Volgens de Ster zitten de reclameblokken overvol en is er dus eventjes geen ruimte voor het animatie-geesteskind van Joop Geesink. Niet iedereen vertrouwt de reclame-organisatie van de publieke omroep: een proteststem kan op de site *www.redloeki.tk* worden uitgebracht. Asjemenou!

→ STARS & STRIPS

→ Bijgelegd

Het kan snel gaan. Zo heeft Marvel Comics ruzie met iedereen die je kunt bedenken en zo zijn ze weer vriendjes. De afgelopen maanden kwam de uitgeverij vaak in opspraak. Met name de manier waarop directeur Bill Jemas naar buiten trad, werd niet altijd gewaardeerd. Hoogtepunt was het ontslag van Mark Waid als schrijver van *Fantastic Four*, een comic die met het oog op de voor 2004 geplande film de nodige aandacht kon gebruiken.
Hoe snel het kan gaan, is bewezen met het nieuws, dat Waids ontslag ongedaan is gemaakt. Het initiatief hiervoor heeft gelegen bij hoofdredacteur Joe Quesada, die contact heeft gezocht met Waid en in een goed gesprek de basis heeft gelegd voor herstel van het vertrouwen. Quesada, die het niet eens was met de beslissing van Jemas en verder is beïnvloed

DOOR **OLAV BEEMER**

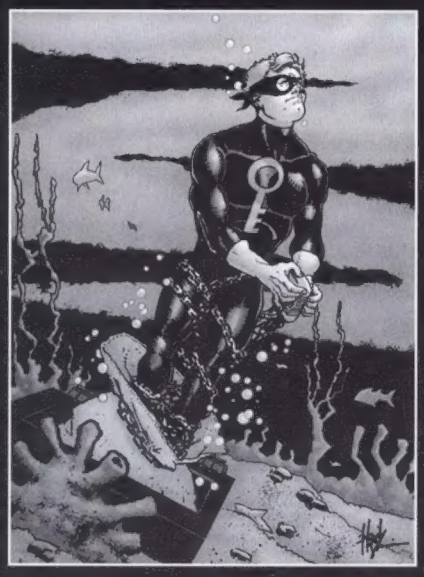

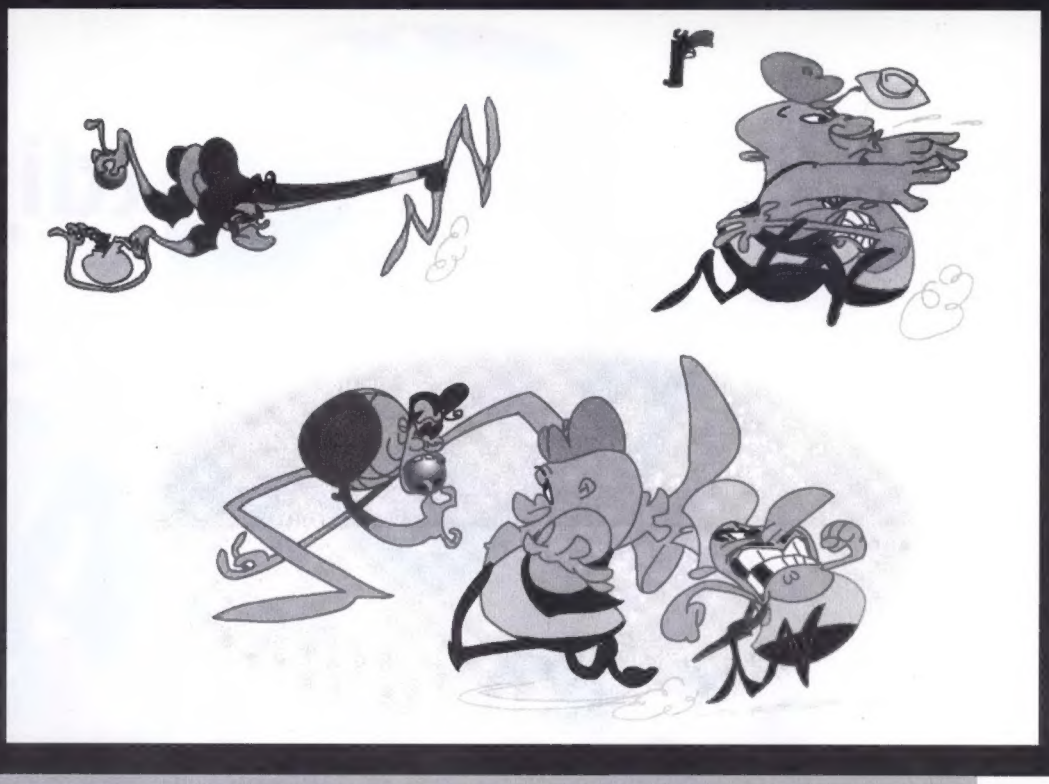

door protesten van fans, heeft daarbij toegegeven dat Marvel een fout heeft gemaakt.

Waid blijft derhalve de vaste schrijver van *Fantastic Four*. Tekenaar Mike Wieringo, die uit solidariteit de serie had verlaten, keert eveneens terug. De twee makers die als vervangers waren aangetrokken, Roberto Aguierre-Sacasa en Steve McNiven, zitten niet opeens zonder werk: dit duo gaat werken aan een nieuwe serie genaamd *Marvel Knights Fantastic Four*. Dat wordt de derde reguliere serie over het kwartet superhelden, want in de maand december verschijnt tevens het eerste deel van de door Brian Michael Bendis en Mark Millar geschreven reeks *Ultimate Fantastic Four*. 'Natuurlijk doen we dit met het oog op de film,' geeft Quesada toe.

Eind september is eindelijk een ander meningsverschil bijgelegd. Sinds 1999 is Marvel in een juridische strijd verwikkeld met Joe Simon, bedenker van Captain America. Simon wilde de auteursrechten op dit personage terug. Marvel vocht dat aan en een gang naar verschillende rechters was het gevolg. Onlangs is bekendgemaakt, dat beide partijen tot een schikking zijn gekomen. Hoewel de details van de schikking vertrouwelijk zijn, houdt het in, dat Simon de auteursrechten op Captain America aan Marvel overdraagt.

Met de schikking is de weg vrij voor een agressieve marketingcampagne, die moet leiden tot meer bekendheid van de klassieke superheld. Bewerkingen voor film en televisie worden nadrukkelijk genoemd. Makkelijk zal het niet worden, want de comic *Captain America* is onlangs een recente herstart geen verkoopkanon.

LINKSBOVEN - *Fantastic Four* weer met Waid en Wieringo.
MIDDENBOVEN - *The Escapist* door Chabon.
RECHTSBOVEN - Bakers *Plastic Man*.
MIDDEN - Het laatste nummer van *Bone*.

→ Verrassend

Hoe vaak gebeurt het niet dat een nieuwe serie druipt van de voorspelbaarheid? Grote namen, bekende personages, geijkte concepten, kortom, de marketingmachine op volle toeren. Daarom is het zo leuk wanneer zo nu en dan eens comics verschijnen die dat patroon doorbreken. Comics die opvallen, omdat ze net even anders zijn.

Begin december is het bij DC Comics tijd voor een dergelijke comic. Het gaat om *Plastic Man*, met in de hoofdrol de gelijknamige superheld, geschreven en getekend door Kyle Baker (die begin jaren negentig doorbrak met *Why I Hate Saturn*). De serie, die een veel lichtere toon krijgt dan de maandelijkse comics van Plastic Mans teamgenoten bij de JLA, wordt omschreven als nostalgisch en actueel tegelijk. Met de voor Baker kenmerkende animatiestijl zal het bovendien zowel een jong als een oud publiek aanspreken. Baker maakt slim gebruik van deze extra aandacht: in diezelfde maand geeft hij in eigen beheer *Kyle Baker: Cartoonist* uit, vol nieuwe gags en korte verhalen.

Ook CrossGen gooit het over een andere boeg. Na het verkennen van verschillende genres voor volwassenen is het in december de beurt aan de kinderen. De nieuwe serie *Abadazad* is een avontuurlijke fantasycomic in de traditie van The Wizard of Oz, geschreven door J.M. DeMatteis en getekend door Mike Ploog. De hoofdrol is weggelegd voor de veertienjarige Kate, die niet in sprookjes gelooft, maar die mening moet bijstellen wanneer ze hoort dat haar vermiste broer in het betoverde land Abadazad gevangen wordt gehouden. Het eerste deel telt achtenveertig pagina's en kost $2.95.

Dark Horse Comics verwelkomt intussen met trots Michael Chabon, winnaar van een Pulitzer Prize voor zijn boek *The Amazing Adventures of Kavalier and Clay*. *The Escapist* is een op dat boek gebaseerde doch verder volkomen los leesbare kwartaalserie, waarin telkens andere tekenaars de verhalen van Chabon tot leven laten komen. Het eerste nummer, dat tachtig pagina's dik is, bevat werk van onder meer Howard Chaykin (*American Century*).

olav.beemer@stripschrift.nl

■ **HERKANSING** Eigenlijk zou Brian Wood bij Marvel de serie *NYX* gaan schrijven, maar een conflict maakte daar een eind aan. Bij uitgeverij AiT/Planet Lar probeert Wood het weer. Vanaf eind november werkt hij met tekenaar Becky Cloonan aan de miniserie *Demo*, waarin wordt getoond hoe mensen met superkrachten omgaan.

■ **ZONDVLOED** Mark Millar is druk. In december alleen al staat zijn naam op de cover van vijf nieuwe series. Bij Image zijn dat de special *Run* en de serie *Wanted*, Avatar geeft de miniserie *The Unfunnies* uit, Dark Horse biedt de miniserie *Chosen* en bij Marvel is het de beurt aan *Ultimate Fantastic Four*, waarvan Millar de co-schrijver is.

■ **EINDE** December staat bij Cartoon Books in het teken van *Bone 55*, het allerlaatste deel van de door Jeff Smith gemaakte fantasycomic. Tien jaar heeft Smith het epische verhaal over de drie castooneske neefjes Bone verteld en hij neemt afscheid in stijl, met achtenveertig pagina's voor de gewone coverprijs van $2.95.

■ **LEEGLOOP** Het is al enige tijd duidelijk dat uitgeverij CrossGen kampt met financiële problemen. Een domino-effect is niet uitgebleven, want kort geleden is bekendgemaakt, dat enkele belangrijke medewerkers zijn opgestapt, waaronder Gina Villa, medebedenker van het CrossGen universum, inkter Drew Geraci en assistent Art Director Butch Guice.

Wim Meuldijk

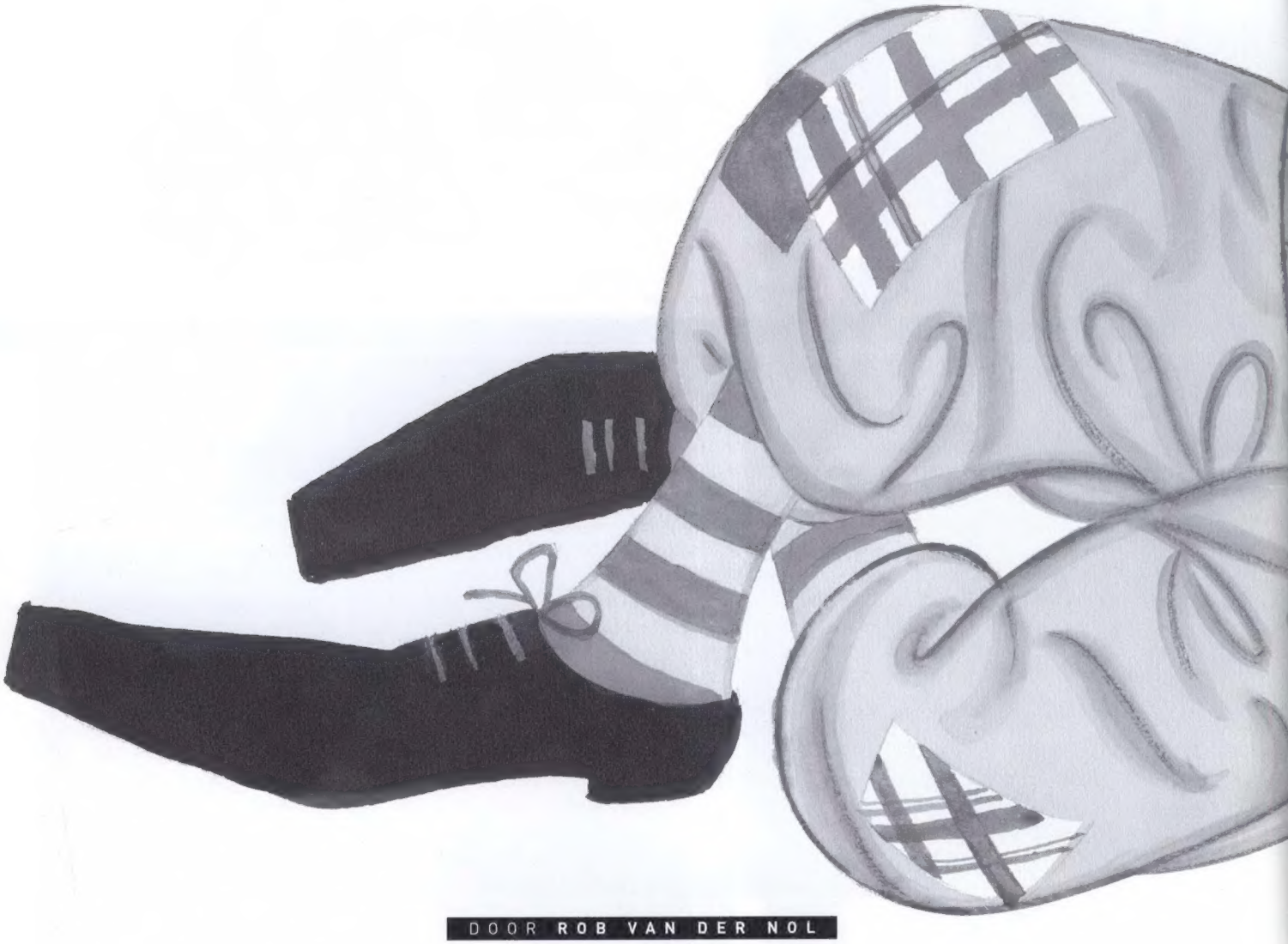

DOOR **ROB VAN DER NOL**

Op de salontafel ligt de *director's cut* van *The fellowship of the ring*. 'Die heb ik net zitten bekijken. *The lord of the rings* vind ik zó'n fantastisch boek, dat heb ik al ik-weet-niet-hoe-vaak gelezen. Elke winter lees ik het weer, ik ken het inmiddels uit mijn hoofd.'
Het grootste deel van het jaar brengt Meuldijk door in zijn huis in de binnenlanden van Spanje. 'Om te schrijven heb ik rust nodig om me heen. Ik woon ver van al het toerisme, alhoewel ik aan de horizon de eerste bulldozers al zie verschijnen...'

BOVEN - Om het boek *Dag vogels, dag bloemen...* te promoten schilderde Jan Wesseling deze illustratie, bedoeld om uitgevoerd te worden als schapkaart. Die kaart is er nooit gekomen...

U bent in de Tweede Wereldoorlog begonnen als striptekenaar...
***Wim Meuldijk*:** Ach, dat is niet zo vreemd, hoor. Ik heb dezelfde kans gepakt die ook Marten Toonder heeft gegrepen. Tot dat moment stonden er hoofdzakelijk Amerikaanse en Engelse strips in de kranten. *Mikkie Muis* bij voorbeeld, bijgestaan door Woerd Snater, zoals Donald Duck toen in het Nederlands heette. Door die oorlog kwam er geen nieuw materiaal meer naar Nederland en ontstond er vraag naar strips van eigen bodem.
Ik werkte op dat moment bij een flessenhandel in Rotterdam. Daar waren er in die tijd veel van, omdat er een hoop distilleerderijen in en om Rotterdam zaten. Na de handelsschool was ik daar terechtgekomen, maar het was toch niet helemaal wat ik wilde.
Als kind verzon ik al graag verhaaltjes en heb altijd een grote fantasie gehad. Dat zal wel gekomen zijn omdat ik toen erg last had van astma, nog steeds trouwens, en daardoor aan dingen als een potje voetbal nooit kon meedoen.

Het gevoel dat je lééft...

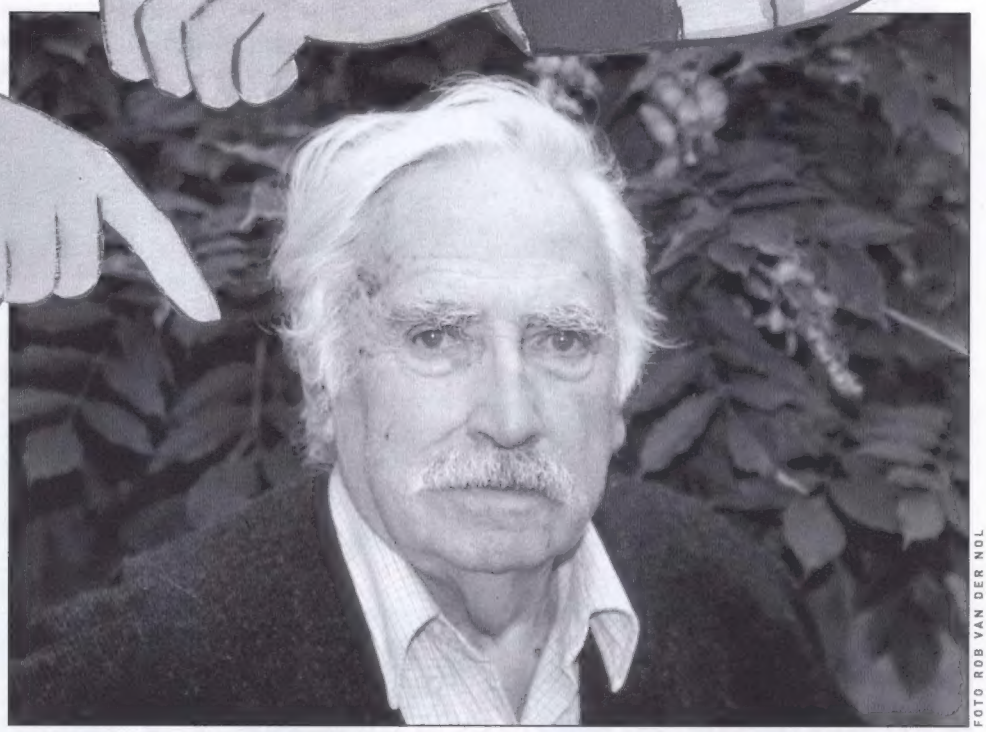

FOTO ROB VAN DER NOL

Maar goed, ik zat op dat kantoor en schreef tussendoor verhaaltjes. Soms, als er aan het einde van de dag nog wat tijd over was na het werk, mocht ik daar de schrijfmachine van de zaak voor gebruiken. En ik nam hem ook wel eens mee naar huis.

Dat was zeker nog zo'n bakbeest van een machine...

Ja, echt klein was hij in elk geval niet.

Ondertussen volgde ik tekenlessen, waarbij ik natuurlijk hoofdzakelijk realistisch moest tekenen. Maar dat was niets

DINSDAG 14 JULI 1942 — 3

„Sneeuwvlok" - de Eskimo

Tekeningen en tekst van W. MEULDIJK

Het rijkste houtland

Geldige bonnen

12 Juli t/m 18 Juli:

BROOD 35

BESCHUIT 36

Kup

Van Eldik – Prin

De SLEUT

BRANDK

ALLI

VRAAGT INLICH

LINKSBOVEN - De eerste aflevering van *Sneeuwvlok*.

RECHTSBOVEN - In de loop van 1944 werd *Sneeuwvlok* een steeds kleiner wordend stukje van de krant toegewezen. Op 30 december 1944 stopte de strip abrupt: de laatste twee afleveringen - 1252 en 1253 - werden samengevoegd om het verhaal af te ronden...

voor mij, ik wilde poppetjes tekenen. Niet meer en niet minder. Toen heb ik een brief geschreven aan de Arbeiderspers in Rotterdam. Daar zaten goede mensen, geen NSB'ers zoals bij de Amsterdamse vestiging. Ik had wat tekeningetjes opgestuurd en op basis daarvan mocht ik langskomen op het hoofdkantoor. Zo is de strip *Sneeuwvlok*, die in de kranten *Voorwaarts* en *Het Volk* verscheen, geboren.

Sneeuwvlok

Toen kon u uw baan opzeggen...

Ja, maar mijn vader vond het maar niets. Bij die flessenhandel verdiende ik twintig gulden in de maand, en ik weet nog dat mijn pa zowat huilde van blijdschap toen ik hem mijn eerste loon liet zien. Die zekerheid vergooide ik nu zomaar omdat ik zonodig het onzekere bestaan van de kunstenaar moest kiezen. Alleen, voor *Sneeuwvlok* kreeg ik iets van vijf gulden per aflevering en dat is toch wel iets meer dan twintig in de maand. Toen mijn vader dat zag, was het in orde.

Sneeuwvlok werd snel een succes onder de jeugd. Op voorstel van Ton van Heusden, die op de reclameafdeling van de Arbeiderspers werkte, heb ik in de oorlog zelfs een toneelstuk over hem geschreven. Dat heeft weken in het Luxor in Rotterdam gelopen en was heel populair onder de kinderen. Het was het begin van mijn loopbaan in de showbusiness...

ONDER, VAN LINKS NAAR RECHTS -

• Na de oorlog bedacht Wim Meuldijk een nieuwe stripheld: *Ketelbinkie*.

• *Ketelbinkie* werd zo'n succes dat hij zelfs zijn eigen krant kreeg...

• *Koning Bolo* verscheen niet alleen op de televisie, maar ook in *Donald Duck* met illustraties van Jan Wesseling.

Uiteindelijk bent u gestopt met *Sneeuwvlok*.

Er zat niets ander op. *Voorwaarts* was tegen de Hongerwinter niet meer dan een klein, aan twee kanten bedrukt blaadje. In een hoekje daarvan stond nog, heel klein, *Sneeuwvlok*, maar op zeker moment besloot de redactie ook daar mee te stoppen en dat kon ik ze niet kwalijk nemen.

Ik heb in die tijd ook nog een paar tekeningetjes gemaakt voor het illegale *Het Parool*. Dat ging uiteraard allemaal heel geheimzinnig, maar ik heb er wel goede contacten aan overgehouden waardoor ik na de oorlog al snel voor ze aan de slag kon.

Kruis

In de oorlog stond er ook ineens ene Jan Kruis voor de deur, die tekenles wilde nemen bij u...

Ja, ik zie hem nog zo voor me! Uiteraard wilde ik wel iets bijverdienen en had daarom een advertentietje in *Voorwaarts* laten zetten waarin ik mijn diensten aanbood. Ik had er in gezet dat ik 'journalistiek tekenaar' was. Het woord striptekenaar bestond nog niet, en dit had wel wat. Daarbij keken de mensen op je neer als je zei dat het stripje in de krant van jou was. Maar goed, zo kwam Jan bij mij terecht en heeft een hele tijd les van me gehad. Dat heb ik later altijd leuk gevonden, als ik dan weer eens iets over hem las - zeker toen hij succes kreeg met *Jan, Jans en de kinderen* - dat hij bij mij in de leer was geweest!

Na de oorlog bent u een eigen blad begonnen, uiteraard *Sneeuwvlok* genaamd. Was dat niet een vreemde stap voor een tekenaar?

Na de bevrijding kon er langzaamaan weer van alles en ik kan je niet zeggen hoe geweldig het is om bevrijd om te worden. Dat is, denk ik, het beste gevoel dat er bestaat. Dagenlang hebben we gefeest. Nog zie ik de Duitsers met armetierige

NEDERLANDS GROOTSTE EN GOEDKOOPSTE JEUGDBLAD
DE KETELBINKIE KRANT
ER IS EEN TIJGER LOSGEBROKEN!
KAPITEIN FANTOME
IN ROTTERDAM IS EEN TIJGER LOSGEBROKEN
Wie wordt er schatgraver?
KOOS onder verdenking

BOVEN - Eén van de weinige keren dat Wim Meuldijk zelf Pipo tekende, was voor het boekje *Pipo en het diepzeegeheim*.

ONDER - Ook Jan Wesseling heeft ooit een opzet gemaakt voor een *Pipo*-strip. Het project is echter niet verder gekomen dan deze proef en uiteindelijk werd Jan van der Voo de tekenaar.

Wim Meuldijk en Jan Wesseling

Striptekenaar en illustrator Jan Wesseling tekende bijna vijfendertig jaar lang illustraties bij de verhalen van Wim Meuldijk. Hun samenwerking begon in 1961 met het verhaal Pipo en het kindereiland, *dat in* Donald Duck *verscheen. Er hadden op dat moment al twee verhalen in* Donald Duck *gestaan die waren geïllustreerd met foto's van de acteurs uit de televisieserie. Dat leverde echter zoveel problemen op - de acteurs kwamen of niet opdagen, of waren te laat - dat er besloten werd met de vervolgverhalen te stoppen. Omdat het verhaal over het kindereiland echter al geschreven was, werd Wesseling gevraagd er illustraties bij te maken. Dat zou het einde geweest zijn van de* Pipo*-verhalen in* Donald Duck, *ware het niet dat* Het kindereiland *een enorm succes werd. Er volgden nog zes lange verhalen en een aantal korte.*

Nadat Donald Duck *definitief een punt achter de avonturen van Pipo had gezet, werden ze voortgezet in* Margriet, *en voor dat blad maakten Meuldijk en Wesseling tientallen korte verhalen. Maar daar bleef het niet bij. Wesseling illustreerde een aantal* Pipo*-pockets,* Pipo*-verhalen voor de zomer- en winterboeken van uitgeverij De Geïllustreerde Pers en het prestigieuze* Pipo en de Waterlanders, *een grotendeels in kleur bij de Arbeiderpers verschenen boek.*

Uiteraard werkte Wesseling aan veel van de Pipo*-merchandising. Niet alleen voor boekjes, zoals bij voorbeeld die van Honig, maar ook puzzels, kleurboekjes van Maggi, behang-stroken en wandkleden.*

Ook andere teksten van Meuldijk voorzag Jan Wesseling van een illustratie. Koning Bolo, *om maar iets te noemen.* Rats en Lepel en Lollipop, *tientallen verhalen voor de kinderpagina van* Margriet *en verhaaltjes in* Donald Duck.

De laatste keer dat Meuldijk en Wesseling de handen ineen sloegen was in 1995 voor het Pipo*-boek* Dag vogels, dag bloemen..., *één van de laatste boeken die Jan Wesseling heeft geïllustreerd.*

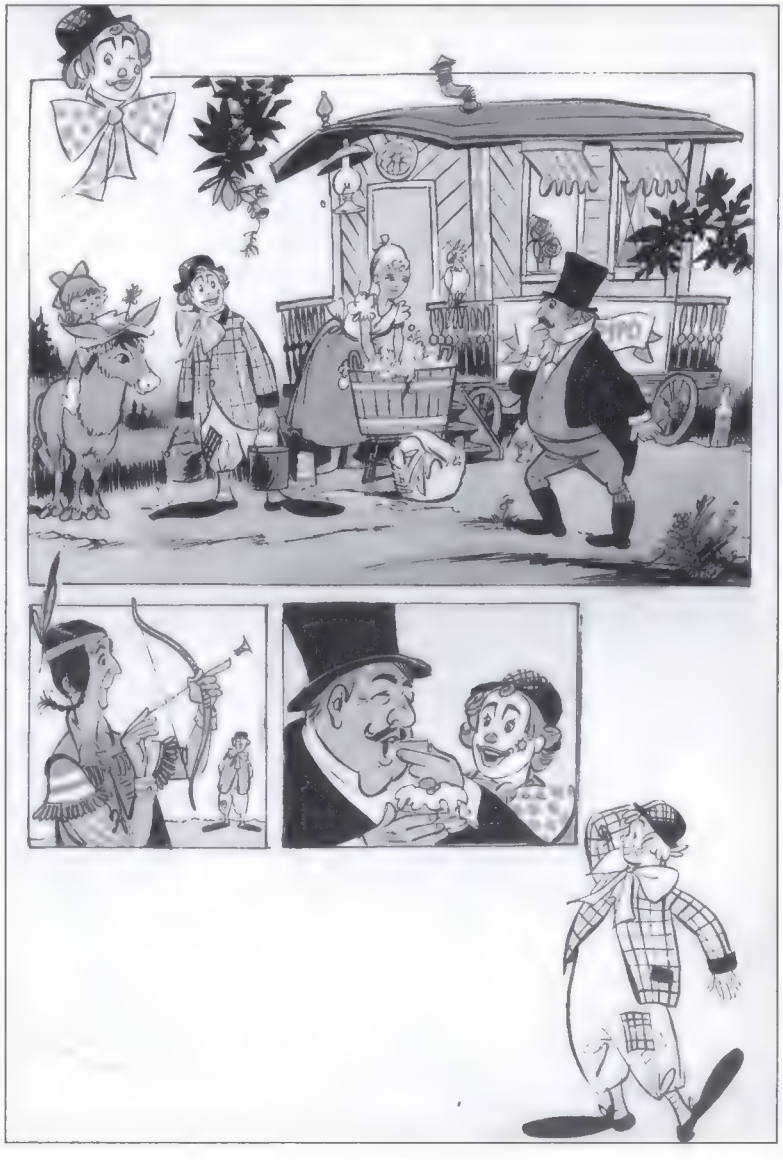

BOVEN - Voor Honig maakten Wim Meuldijk en Jan Wesseling zes reclameboekjes. Omdat Wesseling weinig tijd had voor de illustraties, verknipte hij originele tekeningen die hij voor de verhalen in *Donald Duck* heeft gemaakt.

MIDDEN - Snuf en Snuitje, de welbekende boeven uit *Pipo*.

GEHEEL RECHTS - Illustratie uit *Pipo en de Waterlanders*.

karretjes de ene kant van de Coolsingel afrijden, terwijl aan de andere kant de Amerikanen in hun jeeps aankwamen. Dat was machtig, zoiets als een jeep had je nog nooit gezien.
Er was ook weer ruimte om invulling te geven aan je creativiteit, dat kon in de oorlog bijna niet, zeker niet aan het einde. Het blad *Sneeuwvlok* ontstond doordat Ton van Heusden de hand wist te leggen op een grote partij papier die nog van de Duitsers was geweest, daar hebben we dat blad op gedrukt. Voor zover ik me kan herinneren hadden we voor tien nummers papier, maar pas werd ik benaderd door een mevrouw die zegt een twaalfde nummer te hebben, maar goed, dat terzijde.

Ketelbinkie

Een tijdje nadat *Sneeuwvlok* gestopt is, bent u met De *Ketelbinkiekrant* begonnen...

Kort na de oorlog ben ik met de strip *Ketelbinkie* begonnen in *Rotterdams Parool*. Het werd een succes en al snel had ik mijn eerste reclameopdracht te pakken. De noodwinkels op de Coolsingel hadden een wedstrijd georganiseerd rond *Ketelbinkie* en ik had mijn handen vol aan het schilderen van grote borden voor in de etalages. Daar heb ik toen goed aan verdiend en van dat geld heb ik een paar Italiaanse schoenen gekocht en een hoed, een Borsalino. Ik moet eruit hebben gezien als een maffiabaas...
Het idee achter *De Ketelbinkiekrant* was, om de kinderen een èchte eigen krant te geven zodat ze samen met pa en ma de krant konden lezen. Vandaar het grote formaat. Dat hebben we een tijdlang volgehouden, maar we zijn uiteindelijk op een kleiner formaat overgegaan omdat we problemen hadden met de bezorging. Ik maakte die krant goeddeels alleen, bijgestaan door Ton van Heusden. Er stonden ook wel strips van anderen in, maar het merendeel van het materiaal maakte ik zelf, tot het kruiswoordraadsel aan toe.
Eén van de strips die door een ander werden gemaakt, was *Kick Wilstra* van Henk Sprenger. Het idee was van mij, en ik heb hem ook nog geholpen met het scenario van het eerste verhaal, maar daarna is hij er zelf mee verder gegaan. De naam Kick Wilstra had ik samengesteld uit de namen van drie beroemde voetballers in die tijd: Kick Smit, Faas Wilkes en Abe Lenstra.
En we plaatsten natuurlijk *Kapitein Rob* van Pieter Kuhn.

Wat was dat voor een man, Pieter Kuhn...?

Dat was Kapitein Rob zelf, compleet met zeilboot en al. Maar veel kan ik je niet over hem vertellen. Ik heb hem maar één keer ontmoet. Hij zat in Amsterdam, ik in Rotterdam, en dat was in die tijd nog een hele afstand.

Radio

In 1957 bent u met *De Ketelbinkiekrant* gestopt. Verkocht het niet goed genoeg meer?

Ik zou het echt niet meer kunnen zeggen, of dat een rol heeft gespeeld. Tegen die tijd schreef ik al veel hoorspelen voor de radio, hoofdzakelijk voor de VARA.

RECHTS - Bij Maggi kon je Pipo zelf inkleuren. Eerst in een uitvouwbare kleurplaat, daarna in twee kleine kleurboekjes.

GEHEEL RECHTS - Ook een clown moet eten, vandaar wellicht dit reclameboekje voor King Corn Stout-brood.

Daarmee had ik het zo druk, dat het gewoon teveel werk was geworden om ook die krant er nog bij te doen. Ik schreef zelfs zoveel hoorspelen, dat ze wel eens gevraagd hebben, of het niet wat minder snel kon, want ze konden het niet bijhouden. Dat was een machtige tijd. Die stukken werden opgenomen met acteurs als Joop Doderer, Ko van Dijk en Conny Stuart. Ik was er altijd bij als er werd gerepeteerd en opgenomen en dat was heel leerzaam. Om te zien hoe die mensen van een dode tekst iets levends konden maken, er warmte aan konden geven. Dat is iets waar ik later op ben blijven letten toen ik voor de televisie werkte. Het moest niet op de buis worden gebracht, maar erdoor. Met Cor Witschge, de eerste Pipo, heb ik voordat we ook maar iets hadden gerepeteerd of opgenomen, een hele middag zitten oefenen op 'Dag vogels, dag bloemen, dag kinderen'. Om er die warmte in te krijgen die hij er altijd heeft weten in te houden.

Pipo
Hoe bent u bij de televisie terechtgekomen?
Doordat mijn auto stuk was.

Huh?
We woonden in Oostvoorne, maar omdat ik zo vaak in Hilversum moest zijn, zijn we daar uiteindelijk naartoe verhuisd. We woonden daar in een omroepflat en mijn buurman was Gijs Stappershoef, zeg maar het onderopperhoofd bij de VARA. Hij ging altijd met de bus naar zijn werk, en omdat mijn auto op die bewuste dag kapot was, ik ook. Samen stonden we in het bushokje te wachten en omdat hij natuurlijk wist wat ik voor mijn brood deed, vroeg hij of ik eens iets voor kinderen wilde schrijven, voor de televisie. Eigenlijk heb ik meteen gezegd dat ik dat wel wilde doen èn dat het over een clown zou gaan.

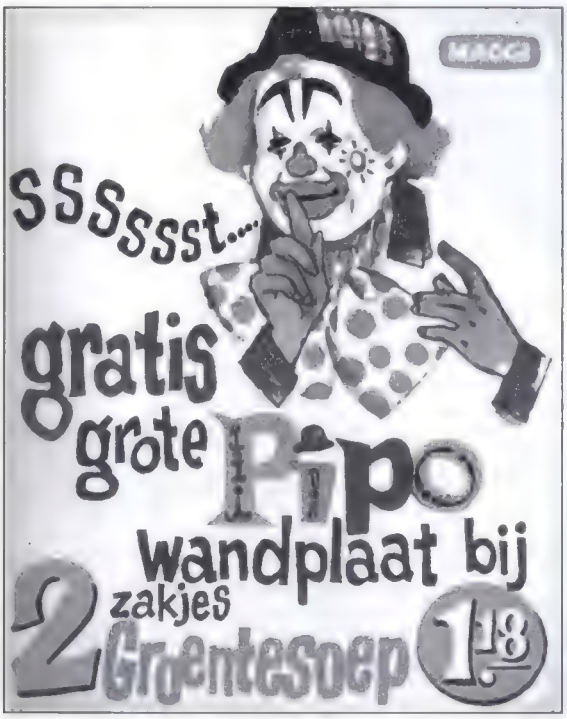

BOVEN - Pipo-acteur Cor Witschge en Wim Meuldijk op de set.

ERNAAST - Om de personages goed te kunnen tekenen, werden voor Jan Wesseling foto's gemaakt, zoals deze van Mamaloe (Marijke Bakker).

Waarom een clown?

Geen kind is bang voor een clown, ook al gebeurt er iets engs. Daarbij, je kunt hem alles laten beleven en overal heen sturen waar je maar wilt. Naar de andere kant van de wereld, onder water of de ruimte in. Voeg er dan ook nog twee domme boeven bij en een huiselijk vrouwtje die tegen die boeven zegt: 'Wel jullie voetjes vegen' en je zit gegarandeerd goed.

Ik wist al snel hoe hij er uit moest zien, met zijn bolhoedje, ruitjesjas en een zonnetje en een maantje op zijn gezicht. Maar nog voordat ik hem getekend heb, heb ik hem geboetseerd. Dat deed ik wel vaker in die tijd, omdat ik op die manier meer leven in mijn karakters kreeg.

Televisie maken was in die tijd heel wat anders dan nu...

Zeg dat wel! Om te beginnen was het een probleem dat elke omroep in die tijd maar twee kinderuitzendingen per maand had, waarbij er ook nog eens onderscheid werd gemaakt tussen de jonge kinderen en de oudere.

Aangezien het een vervolgverhaal zou worden, zou dat niet werken, maar daar hebben we een mouw aan kunnen passen. Verder werd alles *live* uitgezonden uit Studio Irene in Blaricum. Dat was altijd weer een heel avontuur, maar gek genoeg ging bijna alles goed. En àls er iets mis ging, dan werd dat door iedereen gewoon goed opgevangen. Ik weet bij voorbeeld nog dat ik een aflevering had met kippen er in. Tijdens de repetities ging het allemaal goed, maar tijdens de uitzending stoven die beesten ervandoor en gingen keurig met zijn allen op een rijtje op de microfoonhengel zitten, die prompt naar beneden kwam...

Als een uitzending gelukt was, dan was het puur feest in de studio. Iedereen viel elkaar in de armen van plezier.

Later zijn we overgestapt op het opnemen en monteren van de afleveringen, maar vreemd genoeg ging er in de tijd van de *live*-uitzendingen veel minder fout, waren er veel minder versprekingen.

Verarming

Het is een aardige overstap van hoorspelen en strip naar televisie...

Dat viel op zich wel mee. Zeker door mijn ervaring als striptekenaar was ik het gewend om zowel in beelden als tekst te denken. Ik vond het wel een verarming ten opzichte van de hoorspelen. Om te beginnen kon je daar alles in laten gebeuren wat je maar wilde, op televisie was je veel meer beperkt doordat je het ook moest laten zien. En dat was òf te duur, òf technisch onhaalbaar. Maar een groter bezwaar voor mij, is dat televisie weinig ruimte laat voor fantasie. Een hoorspel, daar kun je je echt in inleven, je eigen beelden bij verzinnen, bij televisie niet.

Was u nauw betrokken bij de opnames?

Zeker! Ik was bij alles aanwezig, van de eerste lezing tot aan de eindmontage. Op die manier kon ik mijn stempel drukken op de afleveringen en het werd gedaan zoals ik het wilde. Ik kan zelf niet acteren, maar ik weet wel degelijk hoe het moet en wat er kan. Ik heb zelfs afleveringen geregisseerd.

LINKS - Pipo, Petra en Mamaloe...

ONDER - Voor Sunil maakte het duo vijf *Pipo*-boekjes. De winkeliers kregen voorafgaand aan de actie een map toegestuurd waarin de boekjes werden aangekondigd. Uiteraard zat er ook een complete set boekjes in.

Pipo was direct een hit...

Kinderen bleven er voor thuis, of gingen naar buren of familie om te kijken als hij op de buis was. In die tijd had lang niet iedereen een televisie en men schoolde dan samen bij degene die wel een toestel hadden staan.

Na de uitzending stonden er altijd een hoop kinderen bij de uitgang van de studio. Dat was voor de acteurs altijd leuk, want daar kregen ze natuurlijk heel leuke reacties van de kinderen. Behalve Cor Witschge, want die werd zonder zijn pak en zijn schmink niet herkend. Daarom nam hij een foto van zichzelf als Pipo mee, zodat de kinderen konden zien dat hij Pipo was.

Nadat u met _Pipo_ bent begonnen, heeft u zelden meer getekend...

Daar had ik geen reden meer voor. Ik was druk bezig met schrijven en daarbij had ik twee fantastische tekenaars waar ik toch niet tegenop kon. Als eerste de onovertroffen Jan Wesseling en natuurlijk Jan van der Voo, die de strip voor *Donald Duck* tekende.

Met Wesseling heb ik heel, heel veel gewerkt. Hij illustreerde mijn verhalen in *Donald Duck* en *Margriet*, maar ook boeken en we deden veel reclameopdrachten samen.

Toen ik de eerste reclameopdracht kreeg, hebben we aan de VARA gevraagd of dat kon. Dat vonden ze maar niets, want commercie was een vies woord in die tijd. Later, toen *De Fabeltjeskrant* op de televisie kwam, was er al een hoop veranderd...

We hebben echt van alles gedaan, van behangstroken tot boekjes bij zeeppoeder en pudding. Ik heb er bakken met geld aan verdiend en er zelfs een huis op Ibiza van kunnen kopen!

U heeft heel veel _Pipo_-verhalen geschreven, ging dat nou nooit vervelen?

Nee. Nee, niet vervelen. Ik zat wel eens vast of had geen inspiratie, maar dat kan ook niet anders. Alleen al van de vijf-minutenverhaaltjes voor de televisie heb ik er een stuk of vijf, zeshonderd geschreven. Dan nog de films, toneelstukken en verhalen voor *Donald Duck* en *Margriet*.

Ik heb tussendoor ook wel andere dingen geschreven als de VARA af en toe een adempauze wilde inlassen. Onder andere *Koning Bolo*, dat ging over een koning van zó'n klein koninkrijkje, dat de schildwacht er makkelijk om heen kon lopen. Van elk soort onderdaan was er maar één, en als er iemand een dag vrij had, moest Koning Bolo zijn werk overnemen op die dag. Nu had hij een serie *Kanarieboekjes* over van alles en nog wat, maar nam natuurlijk altijd de verkeerde mee. Voeg daar nog een lakei bij die koninklijker is dan de koning, en je hebt een goede basis voor een serie. Maar ja, de mensen wilden uiteindelijk toch weer Pipo, zodat die tussendoorprojecten meestal maar van korte duur waren.

BOVEN, VAN LINKS NAAR RECHTS - • De video- en dvd-uitgave van *Pipo en de Bosbas* werd een groot succes.

• Van de tv-serie *Rats en Repel en Lollipop* gaf in 1965 de Arbeiderspers een boekje uit. De illustraties waren uiteraard van Jan Wesseling.

• Bij *Dag vogels, dag bloemen...* zat een cd met werk van Rob de Nijs. Jan Wesseling maakte dit ontwerpje voor het hoes, maar uiteindelijk koos men voor hetzelfde ontwerp als het omslag van het boek.

• Schets van Pipo voor *Dag vogels, dag bloemen...*

In 1980 stopte de VARA met *Pipo*...

Ja, min of meer van de ene op andere dag. Toen moest ik iets anders gaan doen en ben voor *Sesamstraat* gaan schrijven. Maar dat heb ik nooit echt leuk gevonden.

Waarom niet?

Het was niet van mij, het waren niet mijn figuren. Daarbij was ik één van de schrijvers en moest rekening houden met wat de anderen deden. En alles stond natuurlijk onder controle van Amerika. Ik heb er tot vorig jaar voor gewerkt, alhoewel het wel steeds minder werd. Vorig jaar waren het er geloof ik drie, die werden afgekeurd. Er moest van alles aan veranderen, en toen heb ik er een punt achter gezet.

Nadat *Pipo* was gestopt, verscheen er af en toe wel eens een boek, naar had u ooit verwacht dat hij weer op het witte doek terug zou keren?

Eerst wel, maar toen in 1991 Cor Witschge overleed, was voor mij definitief het doek gevallen. Een andere Pipo zoeken leek me onmogelijk, en ook anderen uit de cast waren al overleden, of volgden snel. Mensen als Willy Ruys, die Dikke Deur speelde, en Herbert Joeks, oftewel Klukkluk. Toen was het voor mij gewoon over. Totdat mijn dochter Belinda in contact kwam met Ivo Niehe. Die had als kind *Pipo* op de televisie gevolgd en wilde dolgraag een nieuwe serie opzetten. Daar zag ik weinig brood in, want dan moet je wel iemand hebben die Pipo kan spelen. Uiteindelijk hebben ze me weten te overtuigen door een reeks screentests te doen en die kreeg ik op video toegestuurd. Toen ik Joep Dorren zag, wist ik dat het kon.

Ze zijn toen langs de omroepen gegaan met het project, maar niemand dorst het aan. Te duur, niet meer van deze tijd en zo. Toen heb ik zelf een proefaflevering geproduceerd èn betaald. Gewoon om te laten zien dat het kon. Dat is *Pipo en de Bosbas* geworden, en ik heb ongeveer alles zelf gedaan. We hebben dat ding opgenomen op het landgoed waar mijn schoonzoon, Rob de Nijs, woont en hij speelde ook de rol van de Bosbas. Joep Dorren was Pipo en eigenlijk de enige van de oude cast die nog meedeed was Rudi Falkenhagen.

De Bosbas is toen op video en dvd uitgebracht en ze waren niet aan te slepen. Dat was reden voor Endemol om *Pipo en de p-p-parelridder* te maken. Ze willen hem ook weer op de televisie brengen in wekelijkse afleveringen van een kwartier en ik werk ook al aan het scenario voor de tweede film, dus heb ik het er ineens weer druk mee.

Had u nu ook zo'n grote invloed op het filmproces?

Nee, jammer genoeg niet. Het probleem is altijd al geweest dat iedereen wat te zeggen heeft bij een film, tot de koffiejuffrouw aan toe, behàlve de schrijver ervan! Er is ook veel veranderd. Vroeger werkte je met een paar mensen aan zo'n project, nu lopen er al gauw een man of zestig rond op de set. En uiteraard moeten er veel *special-effects* in een film zitten. Nu werkt dat in Nederland nooit, want daar hebben ze de budgetten niet die ze in Hollywood hebben, maar ook ik kon er niet aan ontkomen. Zij het dat ik het spaarzaam heb gedaan.Ik heb wel gezegd dat ik bij de tweede film meer invloed wil hebben, anders begin ik er niet aan. Overigens had ik bij *De p-p-parelridder* indirect wel invloed.

Officieel mocht ik me er niet mee bemoeien, maar de acteurs kwamen constant aan me vragen of ze het wel goed deden, en op die manier kon ik de zaak toch bijsturen!

Pipo is nooit helemaal weggeweest, maar nu is hij in elk geval weer helemaal terug. Hoe voelt dat?

Hoe dat voelt? Dat is toch fantastisch, dat na meer dan veertig jaar je geesteskind nog helemaal springlevend is. Dat geeft je het gevoel dat je léèft!

Op de officiële site **www.wimmeuldijk.nl** *is veel meer info te vinden over deze auteur. Wie zich Pipo nog herinnert van de tv, maar vergeten is welke acteurs handen en voeten gaven aan deze serie, komt een heel eind door op* **www.kindertv.org** *te kijken. Wilga van den Wijngaart - gespecialiseerd in poppenhuisminiaturen - werkt aan een schaalmodel van Pipo's woonwagen. Op haar site* **members.tripod.com/~poppenhuis/Pipo-de-Clown.html** *kunt u haar vorderingen bekijken en met behulp van de tekst van het* Pipo-*lied misschien nog herinneringen van vroeger bovenhalen.*

rob.van.der.nol@stripschrift.nl

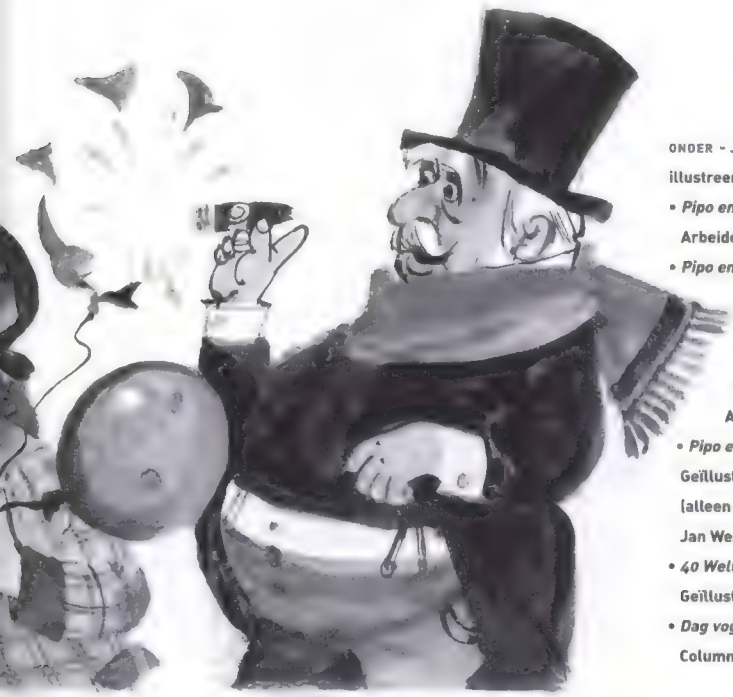

ONDER - **Jan Wesseling illustreerde zes *Pipo*-boeken.**

- ***Pipo en het Kindereiland*, Arbeiderspers 1964**
- ***Pipo en de Ridderschrik*, Arbeiderspers 1964**
- ***Pipo en de Waterlanders*, Arbeiderspers 1965**
- ***Pipo en het oog van Ox*, Geïllustreerde Pers 1968 (alleen het omslag is van Jan Wesseling)**
- ***40 Welterusten-verhaaltjes*, Geïllustreerde Pers 1970**
- ***Dag vogels, dag bloemen...*, Columns Disc 1995**

LINKS - ***Pipo de clown*** **door Jan van der Voo.**
ERNAAST - **Wim Meuldijk gezien door Jan van der Voo.**

Geïllustreerde verhalen van Wim Meuldijk in *Donald Duck*

Nummer	Verhaaltitel	Illustrator
6024-6049	Pipo en de verdwenen fakir	*F*
6114-6139	Pipo en de geluksvogel	*F*
6141-6208	Pipo en het kindereiland	*JW*
6216-6235	Pipo en de Ridderschrik	*JW*
6238-6250	Pipo in de Toer-de-Tuf	*JW*
6251-6318	Pipo en het oog van Ox	*JW*
6319-6337	Pipo in het land van 1001 dag	*JW*
6339-6402	Pipo en het Humdrumgevaar	*JW*
6404-6425	Pipo in het woeste Westen	*JW*
6427-6446	Pipo en het Roomijse Rijk	*JW*
6513	Felicio en zijn waakhond	*JW*
6523	De tandarts en de Meermin	*JW*
6525	De nacht van de rode auto	*JW*
6538	Het ei en de goede daad	*JW*
6646	Pipo vertelt: Snuf en Snuitje en de zeehond	*JW*
6651	Pipo vertelt: Balonzo lust geen vuur	*JW*
7152	Baas Pira, de visser van Spinalia	*JW*
7214	De torenhanen	*CH*
7215	Vrouw Toedeloe en de zon	*JW*
7223	Pietje Poetskatoen en het oerbos	*CH*
7224	Schaapje Boe	*CH*
7225	De plu van Fieliepien	*CH*
7235	De Schoolkat	*BvL*
7236	De Vogelman	*BvL*
7240	Hans de Dromer doet een boodschap	*BvL*
7247	Pietje Poetskatoen en de Ruimtedwerg	*CH*
7248	Hedaar en de Holle Reus	*CH*
7249	De neppers van Bagdad	*CH*
7250	De koekoek en de klokkenman	*BvL*
7308	Koning Bolo en het verse brood	*JW*
7309	Koning Bolo en het koebeest	*JW*
7310	Koning Bolo en de kikkers van Minisolo	*JW*
7311	Koning Bolo en de grenswacht	*JW*
7312	Koning Bolo en de krappe kroon	*JW*
7313	Koning Bolo en de echte visser	*JW*
7314	De kunst van Zjoep	*BvL*
7323	De wensput van Josefientje	*HA*
7324	Freule Frikandal en de arme kolensjouwer	*WP*
7325	Koning Bolo en Oeloe Pzoeloe	*JW*
7326	Koning Bolo en de grote schoonmaak	*JW*
7327	Koning Bolo en de kokke-rel	*JW*
7328	Koning Bolo en de grote plons	*JW*
7329	Koning Bolo en de toverzoenen	*JW*
7330	Koning Bolo en de koekoeksklok	*JW*
7331	Koning Bolo en de zelfbediening	*JW*
7332	Koning Bolo en de vreemde verjaardag	*JW*
7333	Koning Bolo en de domme dief	*JW*
7346	Koning Bolo en het sportleven	*JW*
7347	Koning Bolo en de dierenruil	*JW*
7348	Koning Bolo en de rare postzegel	*JW*
7349	Koning Bolo en de nuttige niesbui	*JW*
7408	Koning Bolo en de ijdele zwaan	*JW*
7409	Koning Bolo en het puf-weer	*JW*
7410	Koning Bolo en het taaie sop	*JW*
7717	Ik wel en ik niet	JW
7718	De gele eieren van Amalia	JW
7743	Pipo en de stille feestgangers	JW

F=Foto's,
JW=Jan Wesseling,
CH= Carl Hollander,
BvL= Bart van Leeuwen,
HA= Henk Albers,
WP= Wilbert Plijnaar

Geert de Weyer trekt van leer

DOOR PETER BREEDVELD

Geert de Weyer, van het Vlaamse dagblad *De Morgen*, is één van de weinige professionele journalisten in de Lage Landen die schrijft over strips. Maar professionaliteit en de stripwereld gaan niet goed samen, ontdekte De Weyer. Hij stuitte op een muur van bekrompenheid, corruptie, rancune en puur venijn. 'Het werken werd mij onmogelijk gemaakt'.

'Schrijf nooit iets negatiefs over Vlamingen of Nederlanders, want die lezen uw stukken', was de raad die Geert de Weyer meekreeg, toen hij als stripjournalist bij het Vlaamse dagblad *De Morgen* begon. De Weyer sloeg die raad natuurlijk in de wind en heeft dat moeten bezuren. 'Ik ben nòg bezig de stront van me af te schudden, die ik over me heen gekregen heb.'

De Weyer begaf zich als journalist undercover onder een groep Brusselse daklozen, hij versloeg de porno-industrie in Los Angeles en maakte reportages over AIDS-patiënten en seksueel misbruik. Een geharde jongen, dus. Maar niets van dit alles had hem voorbereid op de meedogenloosheid van de stripwereld. Na tien jaar over strips geschreven te hebben is hij nog altijd oprecht verontwaardigd over de persoonlijke aanvallen aan zijn adres, de verdachtmakingen en de laster van boze uitgevers en stripmakers die zich door hem tekort gedaan voelden. Hij deed immers slechts zijn werk? 'Ik ben stripjournalist', zegt De Weyer. 'Dat betekent dat ik bericht over feiten en achtergronden. Ik kijk achter de schermen, kijk wat daar te rapen valt.'

Grote borsten

Maar dat stripuitgeverijen helemaal niet op pottenkijkers zitten te wachten, ontdekte De Weyer al vrij vroeg in zijn carrière.

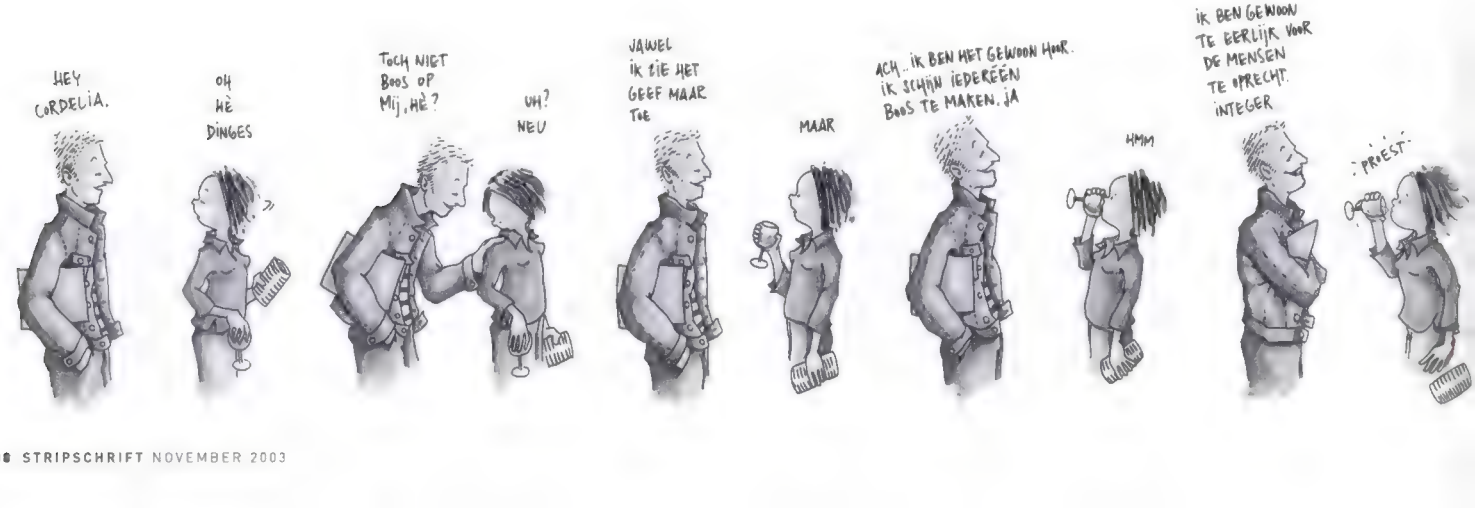
HEY CORDELIA.
OH HÈ DINGES
TOCH NIET BOOS OP MIJ, HÈ?
UH? NEU
JAWEL IK ZIE HET GEEF MAAR TOE
MAAR
ACH.. IK BEN HET GEWOON HOOR. IK SCHIJN IEDEREEN BOOS TE MAKEN. JA
HMM
IK BEN GEWOON TE EERLIJK VOOR DE MENSEN TE OPRECHT. INTEGER
PRIEST

Vlaamse stripjournalist is het geëikel zat

FOTO PERRE MARDALEF

'In 1996 hoorde ik dat er, zeven jaar na het overlijden van Edgar P. Jacobs, een nieuwe *Blake en Mortimer* zou komen. Ik belde de uitgever van de reeks, Dargaud, maar daar ving ik bot. Toen ging ik één en ander zelf maar uitzoeken. Ik stuitte op iemand van de Stichting Edgar P. Jacobs, die me vertelde dat er een rechtszaak tegen Dargaud zou worden aangespannen. Ik schreef er een degelijk stuk over, waarin een pijnlijke affaire werd blootgelegd over auteursrechten, hoe een uitgeverij als Dargaud met de erfenis van iemand als Edgar P. Jacobs moet omspringen. Daar ontstond een rel over. Was dit nou journalistiek, vroegen ze zich bij Dargaud af. Ik was een onruststoker, een sensatiezoeker. Een leerrijke ervaring, dat kan ik je vertellen! Begin dit jaar gebeurde iets dergelijks met Standaard Uitgeverij. Daar voltrokken zich in korte tijd een heleboel veranderingen. Er kwam een nieuwe uitgeefdirecteur - Diane Devriendt - en meteen daarna verdween de ene na de andere tekenaar uit de Standaardstal. De reeks *Sarah en Robin* van Steven Dupré werd gestopt, er mochten geen grote borsten meer in *De Rode Ridder* en het gerucht ging dat Marc Sleen zou stoppen met *Nero*. 'Plots hoorden we, zonder enig persbericht, dat *Biebel* van Marc Legendre was gestopt.'

De Weyer interviewde Legendre, die wat vinnige uitspraken deed over Standaard Uitgeverij. Daarna verscheen er, naar aanleiding van het stoppen van *Nero*, een artikel van zijn hand over de onrust binnen de uitgeverij. Daar waren directeur Erik Willems en Devriendt natuurlijk niet gelukkig mee. Ze schreven De Weyers baas, hoofdredacteur Rudy Collier van *De Morgen*, per e-mail een boze brief, waarin ze De Weyer er van beschuldigden riooljournalistiek te bedrijven en zijn feiten niet te checken. Iedereen in 'het vak' ontving een afschrift. 'Puur bedoeld om mij in discrediet te brengen', stelt De Weyer. De brief sorteerde niet het effect waarop Devriendt en Willems wellicht hadden gehoopt: kort daarna werden de professionele banden tussen De Weyer en *De Morgen* vertevigd. 'Maar leuk is het niet', tekent hij aan. 'Die rook van verdachtmakingen wordt toch maar mooi mijn kant opgeblazen.'

De Leuvense Maffia

De stront raakte pas echt de ventilator toen De Weyer dit voorjaar een kritische recensie over het Belgische tijdschrift *Ink* schreef. Daarin maakte hij gewag van 'wat in de scene de Leuvense Maffia wordt genoemd'. Meteen daarop arriveerde een boze e-mail van de Leuvense striphandelaar Bart Pinceel ter redactie van *De Morgen*. Pinceel stelde dat De Weyer voortdurend mensen uit de Leuvense stripscene 'afzeikt': striprecensenten Michel Kempeneers (dagblad *De Standaard*) en Gert Meesters (weekblad *Focus Knack*), 'stripprofessor' Pascal Lefèvre, auteur Inge 'Ilah' Heremans, Johan Stuyck van *Ink* en Pinceels eigen uitgeverij Grint.

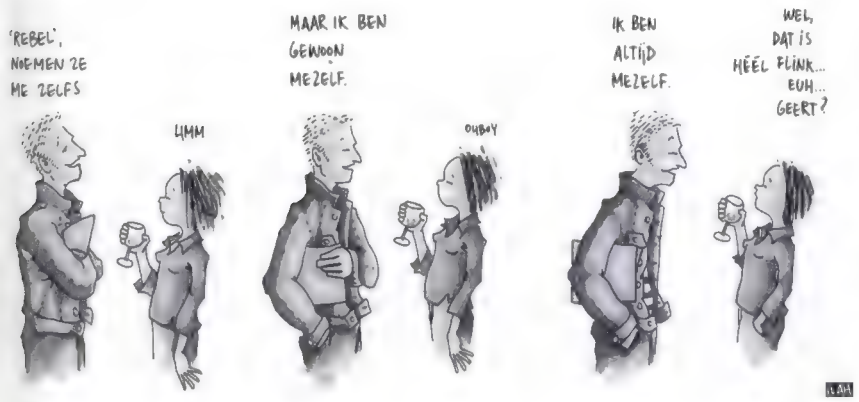

Geert de Weyer zoals hij geportretteerd is in een strip van Inge 'Ilah' Heremans, die ondermeer *Cordelia* maakt.

FOTO JOS COLLIGNON

De Weyer haalt zijn handen een paar keer door zijn wilde rode haardos. Hij zucht en blaast. 'Je reinste flauwekul', briest hij. 'Pinceel gaat ervan uit dat als ik iets negatiefs over een strip schrijf, ik wel iets tegen de auteurs zal hebben. Daar word ik dus echt niet goed van. Het gaat mij bij recensies om het werk, niet om de uitgeverij of de auteur. En tijdens interviews leg ik niemand iets in de mond, ik verschuil mij niet achter andermans uitspraken. Ik ben gewoon kritisch en daar is men blijkbaar niet van gediend. Overigens heb ik nog nooit een uitgave van Grint negatief besproken en de relatie met Stuyck is goed, hij was het zelfs eens met mijn negatieve bespreking van *Ink*. Die man is tenminste professioneel.'

Het bleef niet bij de brief van Pinceel. Tijdens de opening van een tentoonstelling werd hem de huid volgescholden door een verbolgen auteur, bij de opening van een andere tentoonstelling kondigden een aantal recensenten alvast aan dat ze De Weyers nog te verschijnen boek over stripklassiekers de grond in zouden boren: *payback time*.

De term 'Leuvense Maffia' heeft De Weyer niet zelf verzonnen, maar er is volgens hem zeker sprake van een Leuvense 'kliek'. Het is volgens De Weyer opvallend hoe positief Kempeneers en Meesters uitgaven van Pinceels uitgeverij Grint altijd bespreken, ook als ze er zelf aan hebben meegewerkt. 'Hun deontologie (ethiek) deugt niet', zegt De Weyer boos.

Hij vertelt hoe hij op een dag door Pinceel werd gebeld over een speciale uitgave die Het Besloten Land zou uitbrengen ter gelegenheid van het eerste lustrum van die winkel. Het betrof een set van vijf boekjes waaraan ook Gert Meesters had meegewerkt. De Weyer signaleerde de uitgave in zijn rubriek, maar weigerde ze te recenseren omdat het om een gelimiteerde oplage ging van tweehonderd exemplaren, met een prijs van rond de €45 en alleen te koop in Het Besloten Land. 'Dat riekt naar favoritisme', meent hij. 'Maar wat zie ik vervolgens: dat Gert Meesters in *Focus Knack* een hele pagina aan die boekjes wijdt en Kempeneers bijna driekwart pagina in een bijlage van *De Standaard*. Ik vind dat ècht niet kunnen!'

Hij belde Meesters om te vertellen dat het niet kan, wat hij doet. 'Maar mijn kritiek werd gewoon weggewuifd.'

Amateurisme

'Deontologie' is een woord dat vaak valt tijdens het interview. Het ontbreekt veel mensen in de Vlaamse stripwereld volgens De Weyer aan ethiek. Hij noemt Kempeneers, die een artikel schreef waarin hij stelt dat het Brusselse stripmuseum vooral een Waalse aangelegenheid is. De woordvoerder van het museum zou Franstalig zijn. 'Terwijl dat aantoonbaar niet waar is! De woordvoerder was toen verdorie niemand minder dan de Vlaming Pascal Lefèvre, die er later zelfs ontslagen werd.' Naar aanleiding van het artikel werden in het Vlaamse parlement vragen gesteld, of er nog wel Vlaams gemeenschapsgeld naar dat museum moest.

Lefèvre is, behalve als docent verbonden aan de stripopleiding van de Brusselse Sint Lucas-hogeschool, ook lid van een overheidscommissie die subsidies toekent aan stripprojecten en De Weyer zegt te hopen dat hij zich aan de schijn van belangenverstengeling kan onttrekken. 'De commissie is amper twee jaar oud, dus ik wil me bewust wat op de vlakte houden. Maar het was typerend hoe aanvallend Lefèvre zich opstelde toen ik de woordvoerster van de commissie eens kritisch interviewde. Dan denk ik soms: als er niets te verbergen valt, waarom dan zo giftig reageren?'

En daarbij komt dan nog de bekrompen mentaliteit en het tenenkrommende amateurisme die de stripwereld kenmerkt. 'Schrijf ik een kritische recensie over Mat Schiffersteins *Stripjaarboek*, komt Lefèvre me de les lezen: 'Dat mag je niet doen, zo'n goed initiatief mag je niet de grond in boren'. Daar gaat het toch niet om! Het initiatief mag dan mooi zijn, de uitwerking is gewoon slecht. Dat je altijd alleen maar positief over strips zou mogen schrijven, dat is de mentaliteit van fossielen van decennia terug.'

'Weet je,' zegt De Weyer, 'uitgevers zien recensenten graag als promoboy. Je moet al blij zijn als je strips krijgt toegestuurd.

Geen probleem voor de meeste recensenten, want die willen slechts hun stripverzameling completeren. Ik heb het de eerste jaren zelf meegemaakt dat uitgevers me geen strips meer wilden sturen omdat ik te kritisch was geweest. Daarna trachtten ze me om te kopen met luxe albums en één keer zelfs met grof geld. Pas op, ze respecteren je als je er niet op ingaat, maar tegelijkertijd geven ze andere recensenten wel wat ze eisen: lucratieve persdossiers en luxe albums. Wat een corrupte toestanden, zeg. En dan durven ze in de stripwereld nog te klagen over het achterblijven van de volwassenwording van de strip.'

De Weyer heeft zijn hoop gevestigd op de literaire uitgeverijen, die zich steeds vaker bezighouden met het uitgeven van strips. 'Onder invloed daarvan zal er langzaamaan meer kwaliteit worden geëist van stripjournalisten. Ik vermoed dat ook steeds meer literaire recensenten zich over strips zullen buigen. Hopelijk zijn tegen die tijd de rotte appels uit de mand gehaald.'

peter.breedveld@stripschrift.nl

'Dit is tussen Geert en ons'

'Het was niet de bedoeling dat die brief van ons aan de hoofdredactie van De Morgen *openbaar gemaakt zou worden', reageert een in haar wiek geschoten* ***Diane Devriendt*** *van Standaard Uitgeverij. 'We wilden daar discreet mee omgaan en daarom hebben we geen ingezonden brief naar* De Morgen *willen sturen. Dat iedereen in het vak een afschrift zou hebben is zwaar overdreven, het gaat maar om een paar mensen. We hebben niets tegen kritische journalistiek, maar Geert schreef een aantal pertinente onwaarheden. Welke dat zijn, daar wil ik niets over zeggen. Dat is tussen Geert en ons.'*

'Geert gedraagt zich al jaren op een heel vervelende manier tegen mensen in de Leuvense stripscene', zegt de Leuvense striphandelaar-uitgever ***Bart Pinceel****. 'Hij zit maar mensen verdacht te maken zonder ooit man en paard te noemen. Zijn suggestie dat er een Leuvense maffia zou bestaan was de druppel die de emmer deed overlopen. Daar word ik, als Leuvense stripwinkelier, mede op aangekeken!'*

'Ik heb respect voor Bart Pinceel', begint ***Ronnie Matton****, baas van uitgeverij Talent. 'Maar je kunt niet èn winkelier èn uitgever èn distributeur zijn en je dan ook nog eens inlaten met de recensenten van* Knack *en* De Standaard*'. Matton deed dergelijke uitspraken begin dit jaar tijdens een interview met De Weyer voor* De Morgen*, vertelt hij. Die werden subiet weggecensureerd door een eindredacteur van die krant, die exmedewerker van Pinceels Het Besloten Land zou zijn. 'Hoe ik dat weet? Ik kèn die man', aldus Matton.*

'Ik ben blij dat Geert eens met iets concreets komt in plaats van zijn gewoonlijk vage en ongefundeerde verdachtmakingen', sneert Knack*-recensent* ***Gert Meesters****. 'Die lustrumset van Het Besloten Land heb ik besproken na overleg met mijn hoofdredactie. Ik heb uitgelegd dat ik zelf twee van de vijf boekjes heb vertaald – overigens voordat ik bij* Knack *ging werken –, de hoofdredactie vond dat geen probleem. Als jij vindt dat een recensent van een landelijk weekblad alleen maar uitgaven mag bespreken die overal te verkrijgen zijn, vind ik dat bekrompen. Dan zou ik bij voorbeeld ook niet over Los Tres mogen schrijven, omdat je hun boekjes alleen maar via het internet kan verkrijgen. Bart Pinceel en ik zijn vrienden, dat klopt. Maar dat betekent niet dat ik al zijn uitgaven positief bespreek. 'In het* Hol van de Reet *van Jeroom heb ik bij voorbeeld vernietigend besproken.'*

'Als ik Pinceels uitgaven niet zou mogen bespreken omdat wij vrienden zijn, zou ik geen enkel boek meer kunnen bespreken', zegt ***Michel Kempeneers****, recensent van dagblad* De Standaard*. 'Het stripwereldje is zo klein, iedereén kent er elkaar. Maar ik zorg er als recensent voor zoveel mogelijk afstand te houden in mijn artikelen. Ik werk te goeder trouw.' Had Kempeneers de lustrumset van Het Besloten Land niet mogen bespreken vanwege het exclusieve karakter ervan? Hij zou het zelf willen omdraaien: 'Het zou fout zijn geweest die bijzondere uitgave niet te signaleren.' Wat het negatieve artikel in het* Stripjaarboek *over het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal betreft: 'Dat Centrum is een voornamelijk Franstalige aangelegenheid, dat is nog steeds zo.'*

'Stripprofessor' ***Pascal Lefèvre*** *meent dat De Weyer zelf bijdraagt aan het vermeende slechte klimaat in de Vlaamse stripwereld. 'Met zijn tendentieuze artikelen vol vage insinuaties en verdachtmakingen.' Volgens Lefèvre jaagt De Weyer op spoken en ziet overal samenzweringen. 'Het is ondenkbaar dat ik, als docent van de stripopleiding in Brussel èn als lid van de stripcommissie van het Vlaamse Fonds der Letteren, één van mijn eigen studenten voor een subsidie zou voordragen', verdedigt Lefèvre zich. 'Eén van de leden van die stripcommissie heeft mij zelf gezegd dat hij het geen probleem vindt om zichzelf, als privé-persoon, subsidies toe te kennen', onthult evenwel striptekenaar* ***Mark van Oppen*** *alias Marvano* (Dallas Barr)*, die tevens lid is van de raad van bestuur van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal. Hij hekelt net als De Weyer het amateurisme en het gesjoemel in de stripwereld. 'Er zijn in Vlaanderen maar een paar recensenten met verstand van zaken en daar is Geert er één van'. Volgens Van Oppen zijn er teveel lieden die zichzelf 'stripexperts' noemen. 'Laatst las ik weer over zo'n meneer die als eerste in het Nederlands is gepromoveerd op strips, en die zit dan te vertellen dat strip een exacte wetenschap is. Nou, die heeft er dus niets van begrepen. Maar ik vind het eigenlijk de moeite niet om er verder veel woorden aan vuil te maken. Dan gaan die mensen zichzelf nog belangrijker vinden.'*

[BITS & PIECES → LEBLON-DELIENNE]

Heeft u al een echte Leblon-Delienne in huis? Zo'n driedimensionale stripfiguur van giethars die met de hand beschilderd is. Helemaal speciaal voor de dure koper. In exclusieve oplagen. Van uiteraard weer een reeks overbekende striphelden. Want anders verkoop je niets aan rijke vijftigplussers. Compleet met certificaat. Tegen prijzen per stuk waar de gemiddelde WAO-er een maand van moet rondkomen. Heeft u die niet in huis? Gelukkig maar.

Telkens als ik in de stripwinkel naar die beeldjes kijk, krijg ik een lichte stuiptrekking. Het is allemaal zo clean, zo netjes. Aan een door Asterix weggesjouwd everzwijn zit geen droog zandkorreltje vastgeplakt. Geen kluitje aarde. Het beestje is volledig schoon. Als een roze biggetje.

De achttien centimeter hoge boekensteun van Bommel kost een tientje euro's per centimeter. En dan staat aan de andere kant van je boeken die witte kat terug te duwen. Niet eens Bommels aan weerszijden.

Het geheel leeft niet. De beeldjes zijn te glad. Te mooi gemaakt. Eng.

Met dat exclusieve valt het ook reuze mee. De oplage is wel 2000 stuks per beeldje. Dus al je buren, vrienden en kennissen hebben hetzelfde beeldje gekocht. Een echte kanjer ben je niet in eigen kring met een dure Leblon-Delienne.

En daar zit nou net mijn puzzelgevoel. Wie koopt nou zoiets? En waar zet men het neer? In een vitrine tegen het stof? Anders is binnen een week het beeldje onzichtbaar door een grijze laag. Of zet men het gewoon op de schoorsteen en is men het beeldje na drie weken volledig vergeten?

Die schoorsteen is overigens wel link. Stel dat je daar een namaak-Robbedoes hebt staan en de huisarts komt even op bezoek. Voor je het weet heeft hij het Riagg ingeschakeld en zit er een psycholoog op je stoep. Of je soms niet los kunt komen van de kinderjaren. Uitleggen dat dit kunst is die de herinnering aan vroeger levend houdt, maakt de situatie er niet vrolijker op. Nee, die beeldjes worden goed opgeborgen. Stel je voor dat de kleinkinderen langs komen. Die gaan onmiddellijk spelen met de stripfiguren. En daarna als ze baldadig worden gaan ze er ook nog eens mee gooien. Per klap 180 euro door het putje. Deze beeldjes gaan uit het zicht. Ver weg. Daarom zijn ze zo uniek. Je ziet ze bij niemand in het openbaar.

Maar wat heb je er dan aan? Niks, helemaal niks. Ik kan er niets aan doen. Gewoon niks. De Barbapappa's, Johan en Pierewiet en Obelix kijken je gladgestreken aan. En een maand later kijken ze je nog steeds aan. Met dezelfde schone schijn. Vanuit de opbergkast van de rijkaard. Waarna het leven rimpelloos verder gaat. Er valt niets meer te wensen. Stripfiguren zijn verworden tot hars. Ultragladde hars. Getver.

Oud papier en kleverige inkt vormen de basis-ingrediënten voor ruwe strips en ruige beelden. Terug naar de basis. Papier en tekenpen. En poppetjes van klei. Heuse muurschilderingen en tapijten van Bayeux. Daarom ben ik zo blij met De Stripdagen die naar men zegt begin december in het ouwe-oerpark Archeon plaatsvinden. Zonder Leblon-Deliennebeelden. Hopelijk stuurt de organisatie mij de toegangskaarten op tijd toe.

Ben Bits

FOTO ADRIE MOUTHAAN

Gerrit de Jager en Hein de Kort stapten dit jaar over van stripuitgever Big Balloon naar de literaire uitgeverij M. Eerder koos ook Martin Lodewijk voor dezelfde uitgever. Wat zoeken gelauwerde tekenaars bij een literaire uitgeverij die vooral fantasy en thrillers in zijn fonds heeft? Wij treffen de tekenaars in de sfeervolle ambiance van het Ambassade Hotel in Amsterdam. Een kringgesprek.

Tekenaars willen ook w

M was een logische keus

DOOR ERIK VAN DER HOEVEN

'Goh, leuke tekeningen maak jij. Wordt het geen tijd daar eens een bundeltje van te maken en dat uit te geven?' Leuk zo'n compliment. Maar als je al jaren albums maakt, en kennelijk zó weinig mensen dat weten, gaat ook Hein de Kort zich ongemakkelijk voelen. Zat hij wel bij de goede uitgever? Waarom zag hij nooit een advertentie, zelfs geen stoppertje in *Nieuwe Revu* voor zijn nieuwe album? Na lang aarzelen stapte Hein naar uitgever Cees de Groot van Big Balloon. 'Ik ging erheen met het zweet onder mijn armen. Maar toen ik zei 'ik wil eigenlijk wel weg', zei hij dat ik gelijk had. Dat viel wel een beetje tegen. Hij deed niets om me te houden.'

Ook Gerrit de Jager was uitgekeken op Big Balloon. Soms eindigt een relatie met slaande deuren. Op die manier vertrok hij twintig jaar geleden bij Ger van Wulften en stripuitgeverij Espee. Soms gaat het heel kalm en ga je rustig uit elkaar. Zo eindigde zijn relatie met Big Balloon, na zeventien jaar.

Er was nogal wat veranderd. In de beginjaren stond er als het nieuwe *De familie Doorzon*-album uitkwam een advertentie van een halve pagina in *Nieuwe Revu*. De promotie liep terug. De laatste jaren werd er niets meer gedaan, ook niet richting boekhandel. Wat overbleef was de halfjaarlijkse aanbieding van Big Balloon. En daarvan werd Gerrit ook niet vrolijk. 'Als er een aanbieding aankwam maakte ik een tekening voor de cover van het nieuwe album. Ik hoorde niets meer, tot de aanbieding van de pers kwam. Dan bleek die noodcover zomaar overgenomen te zijn door de uitgever.' Een ander voorbeeld. Al weer drie jaar tekent Gerrit de

e l e e n s e e n b e e t j e a a n d a c h t

LIEFDENGELUK
EEN JAAR NA NU
2004
MABEL WISSE SMIT EEN JAAR NA NU
U BEZWEERT UW NIEUWE VERLOOFDE EDWIN DE ROY VAN ZUYDEWIJN, DAT U GEEN LIEFDESRELATIE MET FRISO HEBT GEHAD
MAAR DAT IS ECHT WAAR!

LIEFDENGELUK
EEN JAAR LATER
2004
MABEL WISSE SMIT EEN JAAR LATER
U BEZWEERT UW NIEUWE VERLOOFDE EDWIN DE ROY VAN ZUYDEWIJN, DAT U GEEN LIEFDESRELATIE MET FRISO HEBT GEHAD
MAAR DAT IS ECHT WAAR!

Jager aan de dagstrip *Zusje* in dagblad *Trouw*. Als hij bij Big Balloon kwam, werd daar nooit iets over gezegd...
'Je had *Looney Tunes*, *De familie Doorzon* en *Bob de Bouwer*. Voor de uitgever was *Doorzon 25* niet anders dan *Bugs Bunny 23*.' In de kroeg praatte Gerrit wel eens met anderen uit het stripwereldje, onder meer met Rudy Vrooman en Jacques Post van uitgeverij M. Rudy kende hij, die deed op vormgevingsgebied al diverse dingen voor hem. 'Ze hebben nooit aan me getrokken. De vraag of ik wilde overstappen naar uitgeverij M was nooit aan de orde.' Toch ging dat eigenlijk als vanzelf. Gerrit aarzelde tussen M en Silvester van Silvio van Loo. Uiteindelijk werd het M. Na 'de stripfreak' Ger van Wulften in de jaren zeventig en 'de stripambtenaren' van Oberon en Big Balloon koos hij voor een degelijke uitgever. 'Ik wilde niet weer gaan pionieren. Je moet dan over alles meedenken. Ik wil me op de inhoud kunnen concentreren, lekker tekenen. Dan zoek je een uitgever waarvan je weet dat je je over andere dingen geen zorgen hoeft te maken. En ik vond dat M het goed deed met Martin Lodewijk. Je zag *Agent 327* overal liggen, het zag er goed uit. Dat wilde ik ook.'

Hoe beroemd ze zijn

Hein de Kort: 'In de kroeg vraagt een meisje: 'Mag ik even je *Parool* lenen? 'Nee? Jammer.' 'Wat wil je er eigenlijk mee?' 'Er staat zo'n leuke *Piet & Riet* in, die wil ik even laten zien aan mijn vriendin.' Hein, tegen de barman: 'Zeg eens tegen dat meisje wie ik ben.' De barman lachend: 'Hoezo, Wim?'.
Gerrit de Jager: 'Op weg naar *Nieuwe Revu*, in de tijd dat je de tekeningen nog bracht en er nog gegumd kon worden, zit ik in een taxi een tekening te corrigeren. 'Krijg nou tiete,' zegt de chauffeur, 'da's *De familie Doorzon*. Ik heb thuis al die boekies van jou. Als ik niet kan slapen pak ik er één. Vijf minuten later slaap ik.'
Martin Lodewijk: 'Midden jaren tachtig huur ik *Perfect Law*, de nieuwe Charles-Bronsonvideo. In het begin zit een scène waarin Bronson achter een dievegge aanzit. Hij cornert haar tegen een hek aan. En ze roept: '*Who do you think you are... Dick Tracy?*' Dat hadden ze vertaald met: 'Wie denk je wel dat je bent... Agent 327?'

Waarom M

Hein de Kort dacht er over voor zichzelf te beginnen. In elk geval wilde hij de tijd nemen, voor hij zich vastlegde. Strips in eigen beheer uitgeven net als René Windig en Eddie de Jong met hun bedrijfje Gezellig & Leuk, dat was zijn ideaal. Toch zat hij nog dezelfde week dat hij bij Big Balloon opstapte bij M. Net als Gerrit houdt Hein niet van al de rompslomp die erbij komt kijken als je alles zelf moet doen en wil hij tekenen.
Ook Martin overwoog in 2000 voor zichzelf te beginnen. 'Ik maakte al tien jaar geen strips meer, was al half bij Big Balloon weg. Mijn *Agent 327*-albums waren verramsjt. Ik deed alleen nog wat vormgeving.' In 1999 maakte hij voor *Algemeen Dagblad* een tekening naar aanleiding van de 90e verjaardag van prinses Juliana. 'De adjunct-hoofdredacteur was een striplieffebber. Zij bleken geïnteresseerd in *Agent 327*.' Hij sprong in het diepe en startte in mei 2000 met *Agent 327* als dagstrip, in kleur in AD. Er was veel ongeloof over de comeback. Toen hij volhield, werd Martin benaderd door verschillende uitgevers. 'Ik aarzelde lang over Silvester, maar koos uiteindelijk toch voor Meulenhoff. Die kwam met het mooiste aanbod. Alles zelf doen zoals Henk Kuijpers is niet echt iets voor mij. En, als gewone jongen vond ik het ook best een eer om bij een grote Uitgever te zitten. Zo is het balletje gaan rollen.'

Een mooie cover

Hein koos voor uitgeverij M, omdat hij zag wat ze met Martins boeken hadden gedaan. 'Ze maken mooie series. De covers zien er goed uit.' Bij Big Balloon begonnen ze aan een cover met in het achterhoofd 'het moet wel verkopen'. Gerrit: 'Als je wist dat er van een album met een rode cover 30.000 verkocht waren, koos je weer voor rood. Natuurlijk viel de verkoop dan tegen.' Hein: 'Ik koos de titel *Garage Krikkemans*, vanwege het woord garage. Ze hadden me verteld dat dat verkocht.' Martin: 'Dat lijkt op die Amerikaan die een boek schreef over *aliens* en tandartsen,

ONDER – **Hein de Kort is op verschillende fronten bezig met de IQ Nada. Van deze oerdomme indianenstam maakt Hein de Kort zowel strips als tekenfilms.**

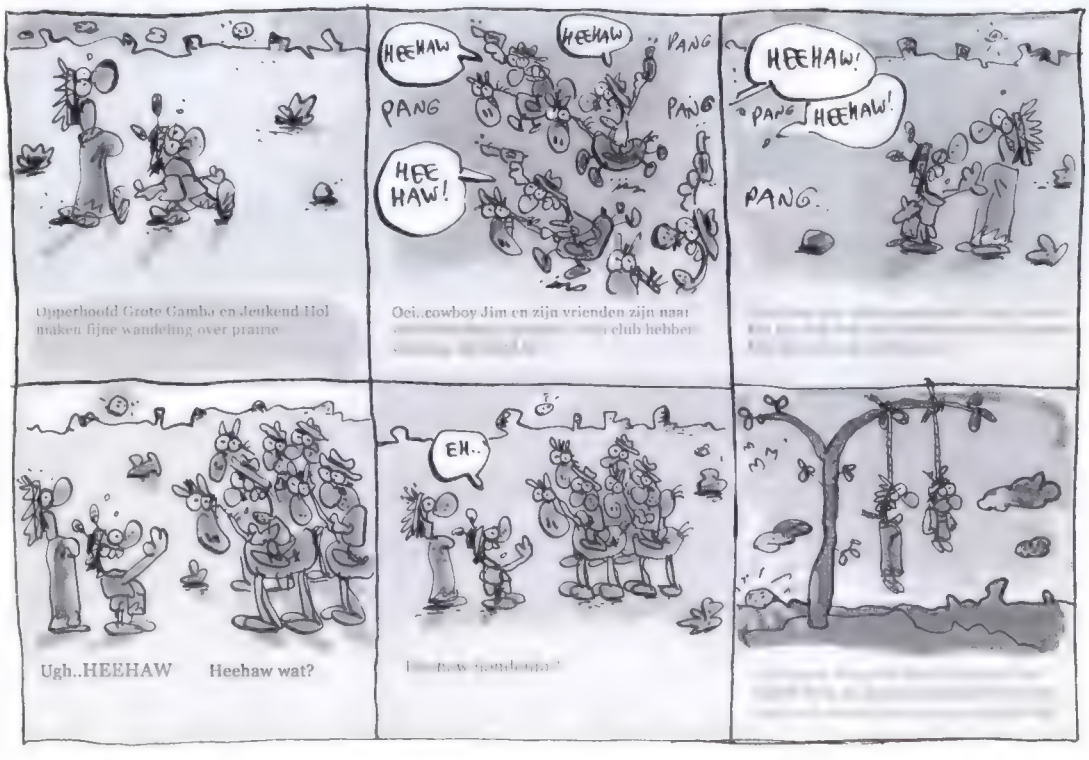

LIEFDEN GELUK IN 2004
MABEL WISSE SMIT IN 2004:
U BEZWEERT UW NIEUWE VERLOOFDE EDWIN DE ROY VAN ZUYDEWIJN, DAT U GEEN LIEFDESRELATIE MET FRISO HEBT GEHAD
MAAR DAT IS ECHT WAAR!

omdat er in Amerika 300.000 tandartsen zijn. Dat boek flopte.' Hein: 'Het is precies hetzelfde als met iMode. Zo'n aanpak, de wet van de grote getallen, werkt niet.'

Covers zijn voor Gerrit en Hein altijd een probleem geweest. Hein wilde ooit elk album de titel *Pardon lul presenteert...* meegeven. 'Maar dat kon niet. Het werd teveel tekst. Er moest ook nog een tekening op de cover.' Terwijl de ene tekenaar zich suf peinst over een cover, jat de ander hem. Gerrit vertelt dat Wim Stevenhagen een keer briefpapier voor Ger van Wulften maakten. 'Er ging iets mis, er ontstond een gele band en de letter kwam helemaal tegen de rand. Ik vertelde dat tegen Windig en De Jong. Die waren net bezig met een cover. Het werden letters die helemaal tegen de rand kwamen en een gele band.' Martin, Hein en Gerrit zijn het er over eens dat Windig en De Jong mooie dingen maken maar van iedereen gejat hebben. 'Behalve van Hein, want niemand kan zo tekenen als hij.' Covers zoals van *Heinz* zouden Gerrit en Hein ook willen maken. Maar vooral zijn ze jaloers op de tijd die René en Eddie nemen voor hun projecten. Bij Gerrit en Hein moet het allemaal snel-snel. 'Jij moet niet klagen, Martin, jij bent lui', zeggen ze grappend tegen Martin, die maar één strip per dag maakt.

Rechten

Wie de films had, had de rechten van een album. Bij de heruitgave van oude albums ontdekte Gerrit dat in de drukkerij nu alles digitaal gaat. De tekeningen moeten gescand en ingekleurd worden. Om oude albums opnieuw uit te geven zijn de tekenaars van M niet langer afhankelijk van Big Balloon. Maar die zit hen wel op een andere manier dwars. Net op het moment dat het nieuwe *Doorzon*-album van Gerrit de Jager verscheen, bood Big Balloon de oude albums voor een zeer lage prijs aan. 'Teleurstellend', vindt Gerrit dat. 'Je verpest de markt niet voor iemand, waar je jarenlang veel geld aan hebt verdiend.' Door te dreigen met een kort geding, wist hij de schade te beperken. Maar nu staat het hele aanbod met De Jager-albums met flinke korting in de nieuwste aanbieding van Big Balloon. En daar valt weinig tegen te doen. Gerrit ziet weinig in het aanschaffen van 50.000 *Doorzons* tegen inkoopprijs. Ook Hein de Kort heeft te maken met een markt die overladen wordt met 20.000 *Apelullen*. Martin ontspringt opnieuw de dans, omdat de voorraad *Agent 327* al lang op was.

Geen kunst

De aanpak van uitgeverij M bij de promotie van *Agent 327* was voor Hein en Gerrit reden voor die uitgever te kiezen. Over Silvester hebben ze geaarzeld, Oog & Blik is nooit een optie geweest. Martin: 'Dat is een kunstuitgever. Terwijl wij normale jongens zijn.' Hein protesteert. 'Ik ben niet normaal.' Gerrit sluit zich daarbij aan. Wel zochten ze net als Martin een uitgever die zich richt op een breed publiek.

Strips blijven voor de tekenaars gewone boekjes. Maar naast de softcover-albums verschijnen er hardcover-versies en een auteuruitgave, inclusief genummerde en gesigneerde zeefdruk. Dat is even wennen. Hein en Gerrit hebben al een keer 'samengewerkt'. Gerrit: 'Ik was laat met mijn zeefdruk en haalde het gewoon niet. Daarom heb ik een stapel tekeningen aan Hein gegeven.' 'Ik heb ze toen gesigneerd,' grijnst Hein. 'Ik krijg al snel de slappe lach als ik tekeningen stuk voor stuk moet nummeren en er mijn handtekening op moet zetten.' Martin: 'Ik snap jullie niet. Het is wel mijn levenswerk waar je het over hebt.' Gerrit: 'We moeten nog een balans zoeken. Eerst werden we aan ons lot overgelaten nu worden we overstelpt met aandacht.'

erik.van.der.hoeven@stripschrift.nl

LINKS - Gerrit de Jager werkt hard aan een andere aanpak van *Liefde en geluk*. Het idee is om stroken van 2003 te voorzien van verrassende voorspellingen van een waarzegster. Zoals op de coverschetsen is te zien, is ook de nieuwe serietitel nog een verrassing.

ONDER - Martin Lodewijk is direct na *Het oor van Gogh* begonnen aan een nieuw verhaal, *De Berlijnse driehoek*, waarvan hier de coverillustratie is afgebeeld. Op dit moment staat *Dossier Heksenkring* in *Algemeen Dagblad*. Een al bestaand verhaal dat samen met *Dossier Onderwater* half februari in album zal verschijnen.

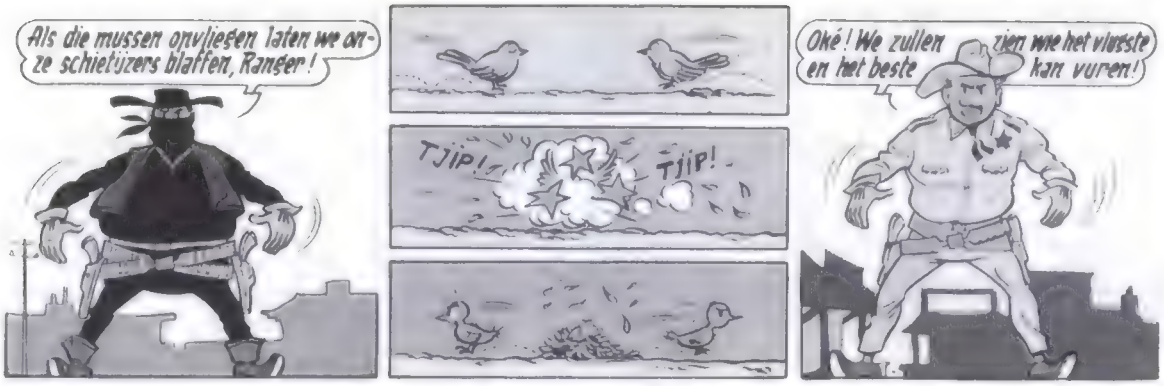
Als die mussen opvliegen laten we onze schietijzers blaffen, Ranger!
TJIP!
TJIP!
Oké! We zullen zien wie het vlugste en het beste kan vuren!

RECHTS – De symmetrische compositie – zelfs qua tekstballonnen – behoort in Lefèvre's studie tot de analyse van de tekeningen. Uit: *De Texas-rakkers*, 1959.

Eerste promotie-onderzoek naar strips in Nederlands taalgebied

SUSKE EN WISKE en de waarachtige wetenschap

DOOR KEES RIBBENS

De steeds terugkerende klaagzang over gebrek aan waardering voor het medium strip verdient de nodige nuancering. Alleen in universitaire kringen haalt men nog de neus op voor het beeldverhaal. Hopelijk brengt het promotie-onderzoek van Pascal Lefèvre daarin verandering.

Klachten over een gebrek aan maatschappelijke en culturele waardering voor het medium strip doen al decennialang de ronde onder liefhebbers van het beeldverhaal. Vooraanstaande cultuurdragers en cultuurcritici zouden zelden aandacht besteden aan dit specifieke medium. De culturele bolwerken waarin die vermeende elitaire lieden opereren, zoals musea, universiteiten en kwaliteitskranten, zouden evenzeer hun neus ophalen voor de negende kunst. Deze steeds terugkerende klaagzang verdient onderhand wel enige nuancering. In landen als de Verenigde Staten, Frankrijk en ook Duitsland is strip immers geen vies woord meer en wordt het medium wel degelijk serieus genomen buiten de kring van stripliefhebbers. Bovendien is het de vraag of alle genoemde culturele bolwerken, ook die in eigen land, de strip nog steeds daadwerkelijk negeren. Diverse musea in Nederland en Vlaanderen hebben immers de afgelopen jaren met succes stripfiguren centraal gesteld in een historische of volkenkundige presentatie voor een breed publiek. Verschillende dagbladen werken inmiddels met een gespecialiseerde stripmedewerker. Alleen de universiteiten lijken zich, op een enkele uitzondering na, grotendeels afzijdig te houden als het gaat om de bestudering van het veelzijdige medium.

ONDER – Vooralsnog is de inbreng van wetenschappers in *Suske en Wiske* groter dan de impact van *Suske en Wiske* op de wetenschap. Dit overzicht geeft duidelijk weer hoe de teletijdmachine van professor Barabas in de loop der jaren is uitontwikkeld, beginnend met de oerversie uit *Het eiland Amoras* en daarna *De kleppende klipper*, 1955 en *Het wondere wolfje*, 1991.

Proefschrift

Sinds kort is daar gelukkig verandering in opgetreden. Op 1 oktober jongstleden verdedigde Pascal Lefèvre in een plechtige bijeenkomst aan de Katholieke Universiteit Leuven met goed gevolg zijn proefschrift *Willy Vandersteens Suske en Wiske in de krant (1945-1971) - Een theoretisch kader voor een vormelijke analyse van strips*. Dr. Lefèvre (1963), docent stripgeschiedenis en -analyse aan de Hogeschool Sint-Lukas te Brussel en oud-medewerker van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, is daarmee de eerste wetenschapper in het Nederlandse taalgebied die zijn promotie-onderzoek volledig aan het stripverhaal gewijd heeft.

Hoewel zijn studie ook aandacht besteedt aan het ontstaan en de ontwikkeling van het westerse stripverhaal in het algemeen (die fungeert als historische context), ligt de nadruk op de eigen beeld- en schrifttaal en verschijningsvorm van het medium. Zowel de uitvoerigheid (het proefschrift telt meer dan tweehonderd pagina's plus een omvangrijk notenapparaat) als

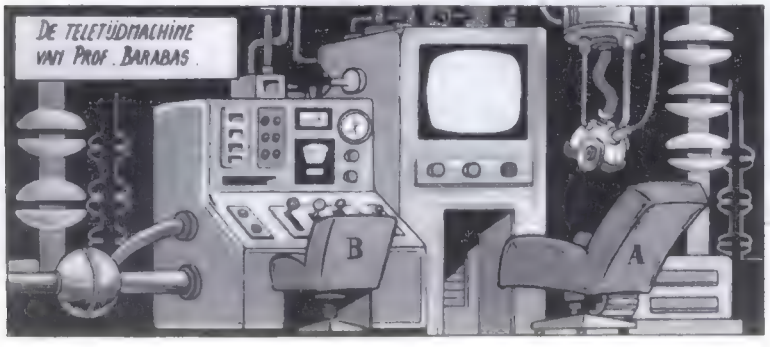

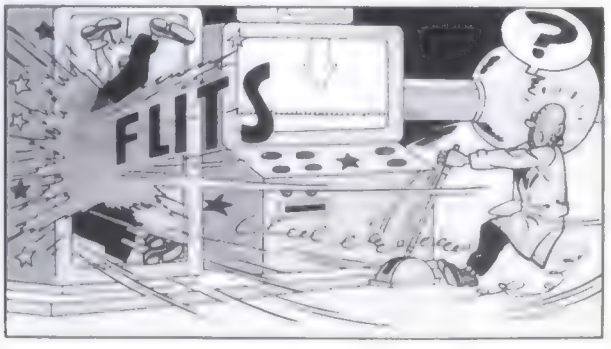

LINKS - **Bij de bestudering van de talige elementen wordt ook de denkballon niet vergeten. Uit: *De straatridder*, 1955.**

de diepgang van het werk maken het tot een waardevolle aanvulling op beschikbare stripliteratuur. Zeker in ons taalgebied werd een werk met deze kwaliteit tot op heden gemist.

Lefèvre beheerst zijn talen en was daardoor in staat om achtergrondliteratuur uit verschillende landen en uit uiteenlopende vakgebieden (met name de filmwetenschap) te benutten en de bevindingen in te passen in zijn systematische aanpak. Hij stelt terecht dat de studie van het medium strip sterk is achtergebleven in vergelijking met de ruime aandacht voor literatuur, film en theater. Zijn aanpak kan worden teruggevoerd op twee centrale vragen: hoe werkt een beeldverhaal en hoe dragen de specifieke technieken van dit medium bij aan de vorm waarin deze verhalen gepresenteerd worden? De inzichten uit zijn communicatiewetenschappelijke analyse heeft de kersverse promovendus op verdienstelijk wijze aanschouwelijk gemaakt door één stripreeks centraal te stellen: de door Willy Vandersteen zelf vervaardigde delen van diens *Suske en Wiske*-epos vanaf *Op het eiland Amoras* tot en met *De steensnoepers*. Vergelijkingen met andere strips uit verschillende perioden, met name in de inleidende paragrafen van de verschillende hoofdstukken, schuwt Lefèvre daarbij overigens niet. De analyses van tekeningen, tekst, plaatindeling en verhaalopbouw bieden gezamenlijk een goed beeld van de evolutie van Vlaanderens bekendste strip. Duidelijk wordt dat niet alleen de persoonlijke kwaliteiten van Vandersteen van invloed zijn op de wijze waarop het uiteindelijke stripverhaal eruit ziet, maar dat ook de Vlaamse cultuur, de traditie van de Europese strip en het dagelijkse publicatieformaat van twee stroken hierbij een belangrijke rol spelen.

Leentjebuur

Dit gedegen werk (inclusief een lijst met gebruikte termen) doet een beroep op het doorzettingsvermogen van de lezer. Het biedt echter een waardevol inzicht in de eigenaardigheden van het medium en de wijze waarop 'de Breugel van het beeldverhaal' deze aanwendde. Lefèvre maakt onmiskenbaar duidelijk dat de strip een zelfstandig en eigenzinnig medium is waarvan de beeldtaal ons inmiddels zo vertrouwd is dat we veelal nauwelijks beseffen in hoeverre het bestaat uit eigen vindingen van stripauteurs en wanneer pragmatisch leentjebuur wordt gespeeld bij de film of andere oude en nieuwe media.

Zijn studie verdient zonder meer een - uiteraard geïllustreerde - handelseditie. Niet alleen om de auteur te belonen voor zijn jarenlange inspanningen, maar evengoed om de universitaire wereld te tonen welke afgewogen en boeiende mogelijkheden tot analyse het stripverhaal biedt. Een goede verspreiding van dit werk dient hopelijk als uitgangspunt voor verder onderzoek. Zowel striphistorisch als inhoudelijk valt er zowel ten noorden als ten zuiden van de Nederlands-Belgische grens immers nog veel te onderzoeken om de evolutie van *Suske en Wiske* in een bredere historische en culturele context te plaatsen. Zo kunnen wetenschappers niet alleen de bijzondere eigenaardigheden van de Nederlandse en Vlaamse stripculturen en hun ontwikkelingen verder in kaart brengen, maar zouden zij tevens de waardering daarvoor beter kunnen onderbouwen. En misschien valt daarmee dan eindelijk de voortdurende klacht over de onderwaardering van de strip de wereld uit te helpen.

Pascal Lefèvre: *Willy Vandersteens Suske en Wiske in de krant (1945-1971) - Een theoretisch kader voor een vormelijke analyse van strips*
Proefschrift Katholieke Universiteit Leuven, faculteit Sociale Wetenschappen (Leuven 2003), 208 pagina's.

kees.ribbens@stripschrift.nl

ONDER - **Vandersteens werk biedt voldoende stof voor onderzoek naar de plaatindeling. Uit: *De stierentemmer*, 1956.**

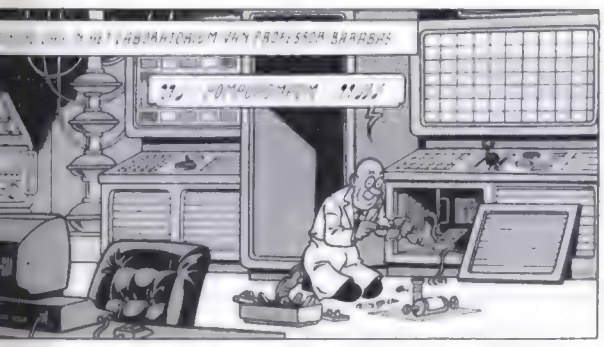

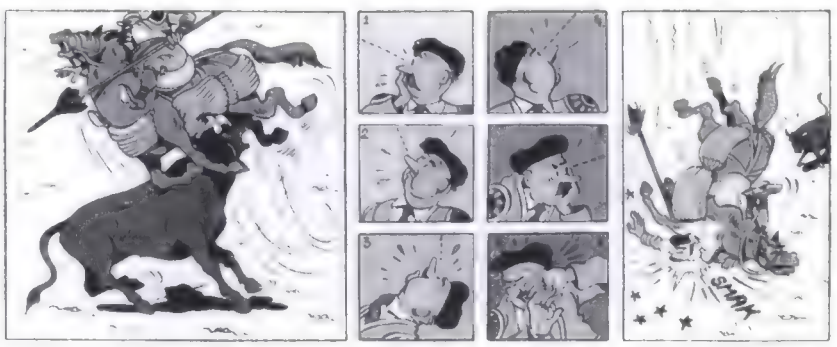

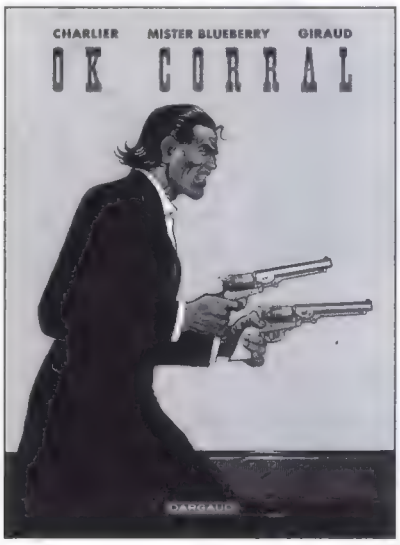

Blueberry als vanouds

In het vierde deel van de cyclus *Mister Blueberry* nadert tekenaar en schrijver **Jean Giraud** de ontknoping van dit vrij complexe verhaal waarin Blueberry meer bij de randfiguren hoort dan dat hij daadwerkelijk de hoofdpersoon is. In één deel van de cyclus is hij zelfs gekluisterd aan het ziekbed vanwege een schot in zijn rug, maar dankzij een biografisch verhaal dat hij vertelt aan een plaatselijke journalist die een boek over de held wil schrijven, weet hij alsnog aardig in beeld te blijven. In dit deel heeft hij het ziekbed inmiddels verlaten, maar als je nagaat hoe vaak hij beschoten (en geraakt) wordt, lijkt het slechts een kwestie van tijd voor hij er weer in terecht komt of dat er een ander vroegtijdig einde komt aan de avonturen van deze schietgrage hoofdrolspeler.

De verhalen van Blueberry zijn na *Het einde van de lange rit* uit 1986 behoorlijk van toon veranderd. Na de dood van de oorspronkelijke schrijver Jean-Michel Charlier, die overigens vereeuwigd wordt in dit deel als de journalist John Campbell, koos Giraud een andere weg. Luitenant Blueberry is met pensioen en heeft zich teruggetrokken in het plaatsje Tombstone waar hij zijn tijd doorbrengt met zijn geliefde spelletje poker. Blueberry lijkt een beetje op z'n retour want hij laaft zich tegenwoordig aan een groot glas bier, in tegenstelling tot vroeger toen hij de whisky graag achterover kiepte. Ook zijn schietkunst lijkt wat minder te zijn geworden, net als zijn scherpzinnigheid. Maar misschien moeten we deze tekenen (van ouderdom?) maar wijten aan het feit dat hij net herstellende is.

Zonder het te weten wordt Blueberry meegetrokken in een afrekening met Wyatt Earp in de OK Corral. Waarschijnlijk gaat de lezer nu een lichtje branden, want de schietpartij bij OK Corral waaraan Wyatt Earp en Doc Holliday deelnamen, is een bekend gegeven uit de rijke geschiedenis van het wilde westen. Langzaam werkt Giraud het verhaal naar een climax toe, maar wie verwacht in dit deel het einde van deze cyclus te kunnen lezen, moet ik teleurstellen. De schrijver en tekenaar (Charlier staat nog steeds op het boek vermeld) weet voldoende ingrediënten en ontwikkelingen te verzinnen waardoor het hoogtepunt nog even uitblijft. Het tekenwerk van Giraud is en blijft op hoog niveau. Mooi getekende platen met veel oog voor detail die veel eisen van de aandachtige lezer, die dan ook de onopvallende achtervolger van Blueberry in het verhaal makkelijk kan ontdekken. Enerzijds verwacht Giraud veel van zijn lezer, anderzijds behandelt hij ze als kleine kinderen als hij het noodzakelijk vindt de uitroep van Doree - *That's all folks* - te moeten vertalen in een noot. Wel erg vreemd als een plaatje eerder de uitgebreide tekst van een Engelse song geen toelichting bevat.

Het volgende deel van de serie zal nog wel even op zich laten wachten. De voorgaande titel *Geronimo* dateert uit 1999. Maar wie weet? Met de film over Blueberry in aantocht kan Giraud zich werpen op het, waarschijnlijk afsluitende, deel van deze voortreffelijke cyclus. Met Blueberry hebben Charlier en Giraud een prima westernheld geschapen die al vier decennia meegaat. We rekenen op een vijfde. RT

Blueberry 27: OK Corral

Giraud
Dargaud 2003
ISBN 90-6793-650-2
Prijs €4,99
48 pagina's, kleur, s.k.

Ko(s)mische speelgoedhandel

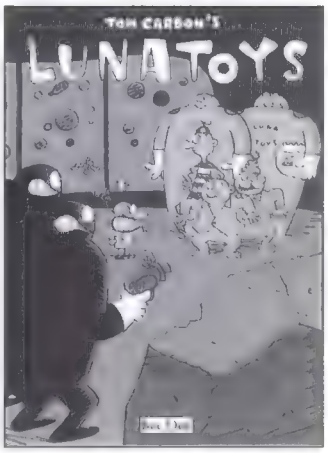

Tom Carbon 1: Lunatoys

Cromheecke & Fritzgerald & Letzer
BeeDee 2003
ISBN 90-77331-06-9
Prijs €12,95
48 pagina's, zwart/wit, s.k.

Tom Carbon van tekenaar **Luc Cromheecke** en zijn maten **Fritzgerald** en **Letzer** was een leuke humoristische strip van eind jaren tachtig/begin jaren negentig uit het weekblad *Robbedoes*. In 1988 verscheen het eerste vervolgverhaal, *Lunatoys*, dat door Dupuis nooit werd uitgegeven. De Haarlemse uitgeverij BeeDee, gespecialiseerd in het uitbrengen van dit soort vergeten stripverhalen, heeft die omissie met dit zwart/wit-album op A5-formaat nu goedgemaakt. Klein smetje is het lollig bedoelde gezwam van Erwin Cavens van nota bene Dupuis dat als inleiding is opgenomen. Daar had beter een bibliografisch overzicht van deze serie kunnen staan, plus een zakelijke toelichting van Cavens waarom Dupuis de moeite niet nam om *Lunatoys* uit te geven.

Wat valt er verder over het verhaal te vertellen? Kort gezegd vindt er een interstellaire verwisseling plaats tussen *Tom Carbon* en zijn boze buurman Wortelmans met Alfred en Norbert, beheerders van de speelgoedwinkel Lunatoys op de planeet Pop-King. Hilarisch dus, en een voorproefje voor de latere, wat evenwichtiger grappen rond Tom Carbon. Saillant detail is nog de kleine robot die de 'Lunaboys' als aandenken aan Tom Carbon geven: daarin is de oervorm te herkennen van *Roboboy*, de strip waarmee Cromheecke tegenwoordig succes boekt. Hij ontving er recent de Prix Saint-Michel voor als beste Vlaamse strip tijdens het Belgian Comic Festival. RS

SJEW! DAT WAS GEZELLIG! NU MOETEN WE AFSCHEID NEMEN! KOM GERUST 'NS LANGS EN NOG EENS BEDANKT VOOR DIE MOOIE MUTS!
HIER, TOM! UIT ONZE COLLECTIE, ALS AAN-DENKEN!
WAAAUW!

De 'Lunaboys' Alfred en Norbert, beheerders van de speelgoedwinkel Lunatoys op de planeet Pop-King geven als aandenken aan Tom Carbon een kleine robot, waarin de oervorm van de latere Roboboy te herkennen valt.

VALREEP

◆ Als je als thema 'Heinz en de kleintjes' neemt, dan is het prikkertje maar een slechte keuze. Hans Windig en Eddie de Jong hebben uit de Heinz-albums 10, 13 en 17 voor Martinga, in de serie Pocketpockets, een erg leuke bundeling met vele maar al te vertrouwde en o zo gemiste oude en veelal kleine bekenden samengesteld. Dat er zijn vele mogen volgen!

Te Amerikaans voor Nederland

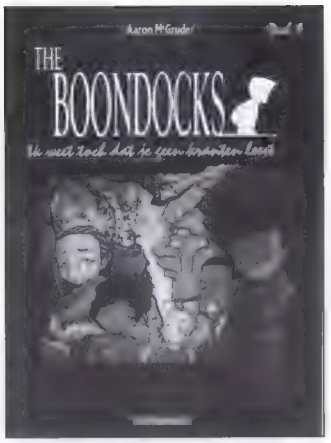

Schrijver/tekenaar **Aaron McGruder** van *The Boondocks* was al lange tijd ontevreden over de manier waarop zwarten in Amerika in de media werden uitgebeeld. Na jaren van vooral neerbuigende vertegenwoordiging in films, op tv en in krantenstrips, waren de Afro-Amerikanen cultureel in een getto terecht gekomen. Blanke en zwarte films, strips en tv-series bestonden vooral naast elkaar en probeerden elkaar zo min mogelijk lastig te vallen. McGruder wilde een strip maken waarin blanken en zwarten niet alleen met elkaar te maken krijgen, maar waarin hun verschillen en meningsverschillen ook gebruikt zouden worden als voedsel voor de humor. Zijn grote inspiratiebron daarbij was Gary Trudeau, een blanke tekenaar, dat wel, die met zijn politiek getinte strip *Doonsbury* actuele onderwerpen om weet te zetten in een leesbare dagstrip door gebruikmaking van sterke, geloofwaardige karakters.

McGruder greep het nieuwe medium internet aan om vanuit het niets zijn strip te publiceren. *The Boondocks* begon in februari 1996 als elektronisch te downloaden strip op *The Hitlist Online*. Dat leidde al snel tot publicatie in de studentenkrant van de Universiteit van Maryland. De Amerikaanse universiteitskranten zijn al jarenlang een broedplaats van nieuw krantenstriptalent en de overstap naar de officiële media kwam snel daarna. In 1999 werd *The Boondocks* als krantenstrip gelanceerd door Universal Press Syndicate.

Net als Gary Trudeaus *Doonsbury* laat *The Boondocks* af en toe flink wat stof opwaaien. McGruder zoekt regelmatig de controverse op, zoals tijdens het begin van de oorlog tegen Afghanistan, toen hij z'n strip een week lang stilzette en verving door ironisch bedoelde patriottistische propaganda van een pratende Amerikaanse vlag. Maar meestal weet McGruder de directe politiek te omzeilen en laat hij de karakters het werk doen. Huey Freeman is de hoofdpersoon. Hij is slim en radicaal in zijn uitspraken over blank en zwart. McGruder laat hem af en toe ook te ver gaan, zodat hij zichzelf belachelijk maakt en door anderen (zoals zijn grootvader) teruggefloten kan worden. Zijn jongere broer Riley Freeman poogt een afspiegeling te zijn van een ander zwart stereotype: de gangsta rapper. Jazmine DuBois heeft een zwarte vader en een blanke moeder. Ze haat het om een halfbloed te zijn, anders dan alle anderen, zelfs haar eigen ouders. Het gezelschap wordt in de uitgave van Dargaud afgerond met de blanke Cindy, die nooit zwarte Amerikanen ontmoette en niks van hen af weet.

Het is de kracht van deze karakters en de eerlijkheid van hun ontmoetingen die van *The Boondocks* een bijzondere strip maken. McGruder is minstens net zo slim als zijn hoofdpersoon Huey en kan soms moeilijk zijn politieke agenda verbergen, maar gelukkig wint zijn talent het meestal van zijn boodschap. Wat nog niet wil zeggen dat er ook maar één reden is deze strip in het Nederlands uit te geven. Waarom Dargaud dit gedaan heeft, is mij volkomen onduidelijk. De strip is puur Amerikaans en gaat ook alleen maar over Amerika. Om het geheel nog enigszins te laten werken heeft de uitgever een aantal grappen voorzien van voetnoten om de culturele verwijzingen uit te leggen. De vertaling voelt stijf aan, maar dat is waarschijnlijk voornamelijk omdat er regelmatig geen equivalent te vinden is van de van het zwarte *slang* afgeleide taalvondsten in het origineel.

Het is natuurlijk leuk om te kijken hoe het er aan toegaat in Amerika, vooral via een controversiële productie, maar goed beschouwd is deze uitgave niet meer dan politiek correcte masturbatie: een mogelijkheid om de lezer een goed gevoel te geven over z'n eigen mening zonder hem dilemma's op te leggen die gevolgen hebben voor z'n eigen leven. GA

The Boondocks 1: Ik weet toch dat je geen kranten leest

McGruder
Dargaud 2003
ISBN 90-6793-655-3
Prijs €4,99
48 pagina's, kleur, s.k.

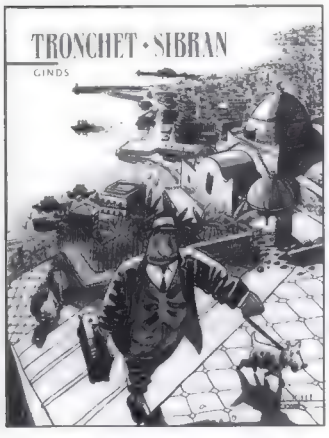

Heimwee en trauma's

Een dochter vertelt het aangrijpende verhaal van haar vader, Alain Mercadal, die tijdens de onafhankelijkheidsstrijd in Algerije begin jaren zestig in Algiers achterblijft, terwijl zijn moeder, zus en hoogzwangere vrouw naar Parijs zijn uitgeweken. Mercadal moet het 'fort' bewaken: het filiaal van het Franse verzekeringsbedrijf waar hij werkt. Na een doodsbedreiging van de Algerijnse onafhankelijkheidsbeweging FLN moet hij als een *pied-noir* - een Europeaan geboren in Noord-Afrika - alsnog halsoverkop Algiers verlaten. In Frankrijk vindt hij zijn draai nooit, hoewel hij een vechter is die de beschamende behandeling door zijn collega's op het verzekeringskantoor voor lief neemt om zijn familie te onderhouden. Het heimwee naar zijn geboorteland en de traumatische ervaringen van de oorlog blijven echter door zijn hoofd spoken.

Ginds is losjes gebaseerd op het boek *Bleu figuier* van **Anne Sibran**, waarin zij de herinneringen aan haar vader heeft verwerkt. Sibran heeft ook het scenario geschreven voor *Ginds*. Eerder deed ze dat voor een ander album uit de Vrije Vlucht-reeks: *Een wereld zonder kwaad* (met Lepage). **Didier Tronchet** leverde met *Hoeraland* ook al een bijdrage aan deze topreeks van Dupuis. Samen hebben ze met *Ginds* een indrukwekkende, sfeervol getekende strip afgeleverd, die symbool kan staan voor de psyche van menig immigrant uit voormalige koloniën. Enig minpunt is dat Alains vrouw Solange nauwelijks belicht wordt, terwijl zijn dochter, zus en moeder wel een prominente rol in het verhaal hebben. Misschien iets voor een tweede deel? RS

Ginds

Tronchet & Sibran
Dupuis 2003
ISBN 90-314-2555-9
Prijs €12,95
64 pagina's, kleur, h.k.

[DE BOVENTOON]

Drie tuttige brilletjes

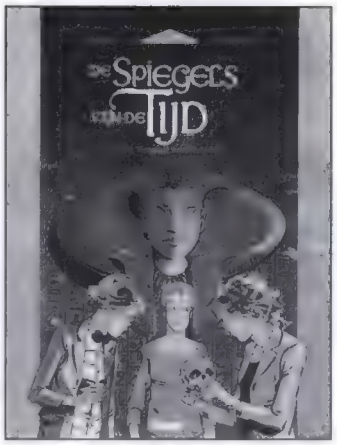

De spiegels van de tijd 1: De terugkeer van de wachters

Wininger & Delmas
Glénat 2003
ISBN 90-6969-313-5
Prijs €11,95
48 pagina's, kleur, h.k.

De opening van dit album is als een spannend jongensboek: een vrouw overlijdt als gevolg van een verdacht auto-ongeluk en drie jonge vrouwen gaan op zoek naar de mysterieuze geschiedenis achter deze vrouw. Wat volgt is een onontwarbaar geheel aan oude familieconnecties, opgegraven stoffige documenten en vage lijntjes die gelegd worden om duidelijk te maken dat er wel degelijk een verband bestaat tussen het verleden van de drie jonge vrouwen en de overledene. Weinig verhelderend is dat de vrouwen akelig veel op elkaar lijken en ook alle drie een tuttig brilletje op het puntje van de neus dragen. Wat dat aangaat lijkt tekenaar **Pierre Wininger** de tik van Jean Graton te hebben overgenomen, die eveneens al zijn figuren min of meer hetzelfde uiterlijk meegaf.

Het scenario van **Marie-Charlotte Delmas** past goed in collectie *De zwarte loge* waarin dit album is ondergebracht. Mystiek, godsdienst, geheime genootschappen en kwade krachten zijn de gebruikelijke ingrediënten van deze verzamelreeks. Het nadeel van een vrij complexe verhaalintroductie als deze is dat het de aandacht maar met moeite kan vasthouden. De serie zou daarom meer actiemomenten of verrassende wendingen mogen hebben.

Wininger, die ook al niet echt scoorde met de reeks *Nikodemus Wittebrink* (op scenario van Jean Permentier) verdient beter, want behalve de koppen weet hij wel degelijk sfeer aan te brengen. Zolang de aangeleverde scenario's echter niet verder komen dan een strijd van Wachters van de Tijd tegen de Dienaren van de Schaduw, krijgt hij nog lang geen stevige voet aan de stripgrond. TdK

Wanneer engelbewaarders falen...

'Bent u een beschermengel?', vraagt de zus van de vermoorde Kim door haar tranen heen. De in pekzwarte jas geklede man slaat de ogen neer. 'Niet precies,' antwoordt hij zacht. 'Laten we zeggen dat we ervoor zorgen dat sommige dingen gebeuren en anderen niet.' Daarmee kom je als lezer natuurlijk niet veel verder. Dat het maandinkomen van de illustere onbekende netjes betaald wordt door een firma met de naam proTECTO en ondertussen als voornaamste concurrent een wrede vrouw aanduidt die met een soort laptop - een Scriptor genaamd - verleden, heden en toekomst van elk levend wezen op aarde dirigeert, maakt je ook al niet veel wijzer.

Kims dood is niet naar de zin van het bedrijf proTECTO, omdat de grote baas zijn manschappen had opgedragen haar te allen tijde te beschermen. De tiener is namelijk van een hogere orde en had niet mogen sterven. In een poging de brand te blussen (en de toekomst te veranderen) stapt een proTECTO-werknemer naar Kims zus met de vraag of zij haar plaats wil innemen. En dan gaat de bal aan het rollen, worden de meedogenloze procedures van de beschermheren - en dames - op de proef gesteld en vraag je je af of God inderdaad een firma op aarde heeft neergepoot en de duivel over borsten en een eigenaardige laptop beschikt.

Requiem 1: Kim

Matteo & Zidrou
Dupuis 2003
ISBN 90-314-2514-1
Prijs €4,50
48 pagina's,
kleur, s.k.

Scenarist **Zidrou**, bekend van 'humoristische' reeksen als *Dokus*, *Vlooienbaal*, *De Boss* of *De Kannibrallen*, is met *Requiem* aan zijn proefwerk toe wat betreft het genre dramatische thriller. Zijn uitgangspositie in deze nieuwe reeks in de Spotlight-collectie van Dupuis mag dan sterk lijken, de uitwerking is traag en troebel. De scenarist wilde zijn lezers wellicht een soort van dreiging laten gevoelen die zich afspeelt tussen hogere, bovennatuurlijke machten, waarbij de mens fungeert als de spreekwoordelijke pispaal. Daar slaagt hij amper in. Het scenario is bij momenten ongeloofwaardig en voorspelbaar, de clou voel je al van kilometers afstand aankomen en waar in een eerste deel van een nieuwe reeks op z'n minst een hart moet kloppen, treedt al over de helft een spontane hartstilstand op. Kortom, vol goede bedoelingen, maar te mager om te imponeren.

Gelukkig is er tekenaar **Matteo**, een in Venetië residerende illustrator die eerder bij een architectenbureau werkzaam was en hiermee zijn debuut als stripauteur maakt. Zijn stijl is - overigens net als zijn inkleuring - relatief klassiek, maar fris en onderhoudend. Zo nu en dan levert hij zelfs pareltjes van tekeningen af, maar ook hij is vooral zoekende. Waar de auteurs met dit eerste album naartoe willen, is volstrekt onduidelijk. Hopelijk brengt het tweede deel enig soelaas. GdW

[E N V E R D E R]

Abbe Pierre (Baudoin, Sherpa/Oog & Blik) en **De huid van de hagedis** (Baudoin, Sherpa/Oog & Blik). Wederom twee voortreffelijke albums van Baudoin die bijzondere verhalen weet vertellen in een bijzondere stijl. 'Abbe Pierre' is het boeiend relaas over Baudoins ontmoeting met de oprichter van de Emmaus-stichting. 'De huid van de hagedis' is een oudje uit de jaren zeventig van een steeds zich verder ontwikkelende tekenaar. RT

Donjon Zenit 3: De prinses van de barbaren (Sfar/Trondheim, M). De fantasy-strip uit Frankrijk met zijn vreemde wezens en nog vreemdere verhalen slaan hier hopelijk ook aan. RT

First-date & andere rampen (Perscheid, Elmar) en **Sukkels onder de douche** (Perscheid, Elmar). In Stripschrift 348 riep de redactie op dat het werk van de Duitse grappenmaker Martin Perscheid in Nederland uitgegeven moest worden. De Rijswijkse uitgeverij Elmar bleek daar gelukkig al mee bezig te zijn en heeft twee bundels uitgebracht. Curieus is dat er twee dubbele grappen in staan! Elmar verving in elk boekje de Duitse informatiepagina uit de originele uitgave door een extra cartoon, maar heeft daarvoor wel een grap uit het andere boekje gebruikt. Beetje goedkoop. Desalniettemin zijn het mooie uitgaven, al is het de vraag of er nieuwe bundels zullen komen, omdat het niet storm loopt met de verkoop. Kopen dus! RS

Indigo 4: De grote overstroming (Schulz/Feldhoff, Arboris). Indigo tracht op vermakelijke wijze met zijn maatjes, de wulpse Scilla en de monsterlijke lobbes Yellowsam, Sunsit-City te redden van een ramp. Smeuïg verhaal met ruimte voor verder uitgewerkte karakters. TdK

Jerome K. Jerome Bloks 17: De marionet (Dodier, Dupuis). Op een bijna Maigret-achtige wijze vertelt Dodier de belevenissen van privé-detective Bloks. Ingetogen en met oog voor stijl en finesse. Een aanrader. TdK.

Makabi 2: Appleton Street (Neuray/Brunschwig, Dupuis). Na een aanvankelijk hoopvol deel 1 drijft de reeks af naar een bedenkelijk niveau. Behalve de matige tekenstijl komt ook het scenario verward en gezocht over. TdK.

Uitmelken van gammakoe

Het valt te verwachten dat een beetje film tegenwoordig vergezeld gaat van het nodige commerciële marketinggeweld, wat niet alleen reclame maar ook zogeheten merchandising omvat. Bij een film, zeker een comic-verfilming hoort al enkele jaren ook afgeleide waar als speelgoed, posters, computer- en kaartspellen en andere extra's. Zo ook deze dvd van The incredible Hulk*, een schijfje met geanimeerde avonturen van de groene krachtpatser, dat net vóór de film-met-acteurs het publiek moest bereiken.*

Tot zover het - relatief - goede nieuws. Deze dvd is namelijk gevuld met de bij elkaar gekwakte afleveringen van de tv-tekenfilmserie uit 1996. De fade-outs voor de tv-reclames zijn inclusief aftiteling meegenomen. Kom op, we hoeven niet elke paar minuten eraan herinnerd te worden dat we naar The Hulk *kijken, we hebben immers geen reclameblok of werkdag ondergaan.*

De serie stamt uit 1996, maar de houterige animaties en simplistische tekenstijl doen meer aan de jaren tachtig denken. Scenarist Peter David, die twaalf jaar de The Hulk*-comic heeft gedaan èn heeft meegewerkt aan de recente verfilming, roemt dit als de best geanimeerde serie van de drie (1966, 1982 en 1996). Ai. Ook jammer dat David zijn tekst duidelijk opleest; hij kijkt links de tv uit, waar kennelijk naast de camera de tekstmonitor stond.*

Is deze dvd dan helemaal niks? Nee hoor, er zijn leuke extra's op de schijf, zij het korte. De meest speciale is wel de pilot-aflevering van de oorspronkelijke eerste tekenfilmserie uit 1966, die letterlijk gebaseerd is op de comic. De tekeningen van Jack Kirby zijn toentertijd namelijk voorzien van animatie-elementen (zoals bewegende lippen voor de dialoog) en zo is een strip verworden tot een tekenfilm. Ook de stukjes uitleg van The Hulk*-bedenker en comic-grondlegger Stan Lee zijn interessant, voor de fans. Toch mag deze schijf eerst in de bak laaggeprijsde dvd's liggen alvorens hij, ook voor de fans, aantrekkelijk is. JB*

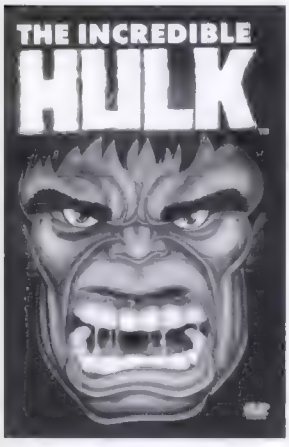

The incredible Hulk

Buena Vista 2003
±83 minuten.
Alle leeftijden

De literaire theorie van de superheld

Superheldenverhalen vormen de kern van het Amerikaanse stripverhaal, zo wordt althans vaak gedacht. Hoewel de superhelden vanaf de verschijning van *Superman* en *Batman* eind jaren dertig al snel beeldbepalend werden voor het medium strip, bleven daarnaast veel *mainstream* stripverhalen van geheel eigen karakter verschijnen zoals *Peanuts*, *Dennis the Menace* en *Beetle Bailey*. In meer en minder diepgaande beschouwingen over de strip blijven de supermannen en (de in veel mindere mate beschikbare) supervrouwen een aanzienlijk deel van de aandacht opeisen, ook al omdat ze een nog groter publiek hebben gekregen door bewerkingen voor film en televisie.

In *How to read superheroes and why* probeert literatuurtheoreticus **Geoff Klock** zijn inzichten toe te passen op een beperkt aantal superheldenverhalen van recente datum (1987-2001), beginnend bij *Watchmen* en *Batman: The killing joke* tot *The Planetary*. Daarbij beroept hij zich met regelmaat op literaire en psychoanalytische inzichten van Harold Bloom en Slavoj Zizek. Klock, *'a former Ph.D. student'*, mag graag laten zien dat hij niet van de straat komt en strooit dan ook kwistig met citaten van de genoemde leermeesters, terwijl ook academische helden als Michel Foucault en C.G. Jung niet ontbreken. Of dat alles bijdraagt tot een helder betoog en een goed leesbaar boek valt te betwijfelen.

Dat er vanaf eind jaren tachtig, na de *golden, silver en bronze age*, sprake is van een nieuwe golf aan zelfrelativerende superheldenverhalen die sterker dan voorheen allerlei – vaak gelaagde - verwijzingen bevatten naar eerder gepubliceerde ervaringen van uiteenlopende striphelden is na lezing van dit boek duidelijk. Dat het tijdsbesef van al deze helden (met vaak elk een eigen universum) en hun geestelijke vaders gecompliceerd is, is eveneens evident. Maar wat de literaire wijsheden daar precies aan toevoegen, blijft de vraag. Of was het slechts de bedoeling van de auteur om alleen collega Bloom-adepten aan het striplezen te krijgen?

Liever had ik een boek gezien met de helderheid van het werk van de enkele malen door Klock geciteerde Matthew Puszt (*Comic book culture - Fanboys and true believers*, University Press of Mississippi 2000). Deze academicus betreedt in zijn werk eveneens de Amerikaanse stripwereld maar legt daarbij vooral het accent op het lezerspubliek. Dat verschaft buitenstaanders meer inzicht in het hedendaagse positie van de strip, waarbij affiniteit met bepaalde goeroes geen vereiste is om deel te nemen aan de schriftelijke rondleiding. KR

How to read superheroes and why

Klock
Continuum 2003
ISBN 0-8264-1419-2
Prijs $19.95
204 pagina's, zwart/wit, s.k.

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! goed
!!! redelijk
!! matig
! slecht
... abominabel

Mayam 1: De aardse delegatie (Koller/Desberg, Dargaud). Boeiende en boven de middelmaat uitstekende sciencefiction-vertelling. Veel actie en prikkelende intriges. Koller weet fraai met licht en schaduw te werken. TdK

Michel Vaillant 65: De beproeving (Graton/Graton, Graton). VROOAAA!! Brokkenmaker Steve Warson duikt op in een weer eens acceptabel verhaal over een raceshow die moet bepalen wie 's werelds beste coureur is. Wel af en toe veel tekst. RS

De nieuwe ijstijd 1: Lien Rag (Jotim, Dargaud) Sciencefiction-strip over een koude wereld waarin de bewoners alleen in leven kunnen blijven door te reizen over het ijs. Gebaseerd op de boeken van veelschrijver G.J. Arnaud. De strip zorgt er nog niet echt voor dat de lezer op het puntje van de stoel gaat zitten. RT

Persepolis 2 (Satrapi, Atlas). Bijzondere, aangrijpende strip rond de familie van Marjane Satrapi na de Iraanse revolutie in 1979. Verdient een veel bredere aandacht dan de strip tot nu heeft gekregen. RS

De psy 11 (Bédu/Cauvin, Dupuis). Het heeft niet de pointe van een Sigmund maar dat mag je van massaschrijver Cauvin ook niet verwachten. De psy reutelt onverdroten voort en roept slechts af en toe een glimlach op. TdK.

Scott Zombi 2: Valsheid in geschiften (Gabrion/Zidrou, Casterman). Vermoeiende grappig bedoelde detectivestrip waar een luchtje aan zit: de inspecteur is een zombie. RS

Tina dierenboek (Diverse auteurs, Sanoma). Als je Tina leest, dan houd je van dieren, is wat de redactie moet hebben gedacht. Voornamelijk buitenlandse auteurs leveren een bijdrage aan dit typische meisjes-paarden-zeehondjes-berenboek. Het wachten is op een ballet- en liefdesverhalenvariant. TdK.

Titeuf 4: De achterkant van de dingen (Zep, Glénat). Volwassen humor over de puberale Titeuf. Franse topper die nu gelukkig ook in Nederland verschijnt. RT

Yakari 29: Het ontwaken van de reus (Derib/Job, Lombard). Het kleine indiaantje dat met dieren kan praten laat zich op de rug van een hertachtige rondleiden door het Yellowstone-park. Ecotourisme in optima forma dus. HW

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

t/m 30 november *Expo 'Guido Buzzelli (1927-1992). Zelfportretten van de artiest als lelijkaard', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433*

t/m 30 november *Expo 'Hugo Pratt: Wheeling. Of het pad van de verloren vriendschap', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433*

t/m 31 december *Expo 'Strips, ouder dan vijftig jaar', Stripboekhandel Bul Super, Breestraat 18-22, Delft, info: (+31)(0)15-2126097 of www.bulsuper.nl*

t/m 31 december *Expo 'Witteke in borrelland: alcohol in strips', Nationaal Jenevermuseum, Witte Nonnenstraat 19, Hasselt, België, info: (+32)(0)11-241144 of www.jenevermuseum.be*

t/m 10 januari 2004 *Expo Paulus de boskabouter, Drukkerijmuseum, Kleine Oever 11, Meppel, info: (+31)(0)522-242565 of www.drukkerijmuseum-meppel.nl*

t/m 29 augustus 2004 *Expo 'Met Kuifje naar de Inca's', Rijksmuseum voor Volkenkunde, Steenstraat 1, Leiden, info: (+31)(0)71-5168800 of www.rmv.nl of www.kuifje.com*

13 november t/m 13 december *Expo met werk van striptekenaar en illustrator Pieter van Cleef, Boekhandel Vrolijk, Paleisstraat 135, Amsterdam*

14 november *Lezing Frits van der Heide over het vertalen van Asterix en meer, Zalen- en Activiteitencentrum De Kargadoor, Oudegracht 36, Utrecht, info: (+31)(0)30-2310377*

23 november *De Gentse Stripbeurs, Martelaarslaan 13, Gent, België, info: jp.kesteloot@skynet.be*

30 november *Delftse Stripbeurs, Delftstede, Phoenixstraat 66, Delft, info: www.strip2000.nl*

2 december 2003 t/m 7 maart 2004 *Expo 'Les Triplés van Nicole Lambert. Twintig jaar kattenkwaad!', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433*

6 t/m 21 december *Expo 'Stickers getekend door striptekenaars', Gemeentemuseum Temse, Kasteelstraat 16, Temse, België, info: (+32)(0)486-744899 of mercatorstripbeurs@yahoo.com*

11 december 2003 t/m 22 februari 2004 *Expo '10 jaar Fokke en Sukke', Persmuseum, Zeeburgerkade 10, Amsterdam, info: (+31)(0)20-6928810 of www.persmuseum.nl*

13 en 14 december *De Stripgidsdagen, De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripgidsdagen.be*

4 januari 2004 *Strip-, platen-, cd-, dvd-, video-beurs, Stadsfeestzaal, Demervallei 14, Aarschot, België, info: (+32)(0)15-220163 of (+32)(0)16-502079*

1 februari 2004 *5e Stripbeurs Peisegem, Gemeentelijke Tuinbouwschool, Molenbaan 54, Peisegem, België, info: (+32)(0)2-4525008 of http://stripbeurs-peizegem.tk*

14 en 15 februari 2004 *Cartoon World, Darling Market, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.strip2000.nl*

23 maart t/m 12 september 2004 *Expo 'De eeuw van Jacobs' over het leven van Edgar P., Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433*

4 april 2004 *Stripruilbeurs, Zaal Het Bad, Martelarenlaan, Kessel-Lo (achter station Leuven), België, info: (+32)(0)16-236597*

25 april 2004 *4e Grote strip-, platen- en cd-beurs, Zaal Schijnpoort, Schijnpoortweg 55, Antwerpen, België, info: (+32)(0)486-314588 of info@stripsmeteenhart.org*

20 juni 2004 *7e Stripdag Kalmthout, Kalmthout, België, info: (+32)(0)3-6666783 of (+32)(0)11-726563*

Héééél oude strips

In stripwinkel Bul Super is tot en met eind december de tentoonstelling *Strips, ouder dan 50 jaar* te bezichtigen. Volgens stripwinkeleigenaar en organisator Peter Ottens is 1953 een breekpunt geweest in de Nederlandstalige stripgeschiedenis. 'Voor 1953 zie je strips in werkelijk alle formaten en inhoudelijke verschijningen; tevens bestond er een grote diversiteit aan soorten geïllustreerde boeken. Vanaf 1953 is men vrij massaal overgestapt op de standaardisatie op A4-formaat.' Ottens noemt vervolgens *Sjors en Sjimmie*, *Blake en Mortimer* en *Buck Danny* als sprekende voorbeelden. Ottens liep al langer met het idee in het hoofd en heeft er begin dit jaar werk van gemaakt. Hij heeft tevens een catalogus samengesteld (met verkoopprijzen) die voor €1 is af te halen in de winkel. Ook is de complete catalogus vanaf de site *www.bulsuper.nl* te downloaden. Angst dat alle boeken verkocht zijn als je wat later in het seizoen komt kijken, behoef je volgens Ottens niet te hebben. 'Een enkel boekje kunnen mensen wel meenemen, als er echter grotere aantallen verkocht worden, doe ik er een plakkertje 'verkocht' op en worden de boeken in januari pas meegegeven.' Op de vraag wat Ottens zelf de mooiste boeken vindt uit de tentoonstelling antwoordt hij: 'Ik heb natuurlijk de complete Kuifje-reeks in 1e druk en drie prachtige Engelse originele *Tom Poes*-albums staan. Echte pronkstukken zijn een aantal delen *Arretje Nof* in een handgebatikt overslagdoosje, daar zijn er volgens mij maar een paar van in Nederland.' De tentoonstelling is geopend op woensdagmiddag tot en met zaterdagmiddag en kent geen entreegeld. Meer info: zie agenda. TdK

Asterix-lezing

Frits van der Heide is onder meer verantwoordelijk voor de omstreden nieuwe vertaling van de avonturen van Asterix en Obelix. Hij houdt op 14 november van 14-16 uur hierover en over het vertalen van stripboeken in het algemeen een lezing in De Kargadoor te Utrecht. Organisator is het Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers. Meer info: zie agenda. RS

Belgische beurzen

Zin in een Belgische beurs? Vergeet in ieder geval de Stripgidsdagen in Turnhout niet, op 13 en 14 december in De Warande. Met de uitreiking van De Bronzen Adhemar aan Dick Matena 's avonds op de 13e.

Drie weken daarvoor - op 23 november - is er dan ook nog de Gentse Stripbeurs. Aandacht voor strips, comics, curiosa en antiquariaat. Diverse tekenaars signeren er, waaronder Dirk Stallaert, Erik Meynen en Paul Geerts (onder voorbehoud).

Meer info: zie agenda. RS

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

› WAARHEEN?

Frankfurter Buchmesse gemist? Geen nood, volgend jaar oktober is er weer volop aandacht voor strips. In 2000 startte het driejarig programma *Faszination Comic*, waarin de boekenbeurs het beeldverhaal speciaal onder de aandacht bracht. In 2002 werd besloten nog een jaar door te gaan. Dit jaar meldt directeur Volker Neumann dat zijn beurs gezien het succes van deze thema-aanpak er de komende jaren mee doorgaat.

Op 29 november opent **Comicasa** een nieuwe stripwinkel in Enschede. Deze winkel is gespecialiseerd in comics. Het adres is Korte Haaksbergerstraat 25, 7511 JV Enschede. Meer informatie over de winkel en hun aanbod op *www.comicasa.nl*

Unieboek, een zustermaatschappij van Standaard Uitgeverij, vervangt in Nederland de serie *Kiekeboe* (Merho) door de reeks *Fanny & Co*. Uit onderzoek zou blijken dat deze metamorfose de Nederlandse striplezers meer aanspreekt. Voor de ontevreden *Kiekeboe*-fan, die zijn reeks op peil wil houden, zoekt Unieboek nog een oplossing.

Het **Nederlands Instituut voor de Animatiefilm** (Niaf) is per 1 november verhuisd naar St. Josephstraat 135, 5017 GG Tilburg. Telefoon (+31)(0)13-5324070. Fax (+31)(0)13-5800057. Website *www.niaf.nl* Het postadres is nog steeds Postbus 9358, 5000 HJ Tilburg.

Animatiefilmer **Michael Dudok de Wit** heeft in september van dit jaar één van de vijf Gouden Appels gewonnen tijdens de 19e Biennial of Illustrations in Bratislava (Slowakije).

› WAARVOOR?

William Steig, cartoonist en bedenker van *Shrek*, is op 95-jarige leeftijd overleden. Hij maakte in 1930 zijn debuut in *The New Yorker*. Steig produceerde 1600 tekeningen en 117 omslagen voor het blad, waaronder een serie geïnspireerd op Marcel Proust's romancyclus *Op zoek naar de verloren tijd*. Zijn boek *Shrek* uit 1990 werd in 2002 verfilmd door Dreamworks.

→ WINNEN

Pipo is hot. Behalve een uitgebreid artikel in *Stripschrift* wordt ook de nieuwe *Pipo*-film *Pipo en de p-p-parelridder* op 20 november uitgebracht. Voor ons aanleiding om ook de prijsvraag deze keer aan Pipo te wijden. Dankzij Independent Films hebben wij vijf *Pipo*-lunchpakketten, bestaande uit beker en box, te vergeven voor degene die het antwoord weet op de volgende vraag:

Welke acteur of actrice in de nieuwe *Pipo*-film speelde ook mee in de 'oude' televisieserie?

Stuur het antwoord vóór 15 november 2003 aan
P-P-Pipo-p-prijsvraag
P-p-postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar **winnen@stripschrift.nl**

Als er meer dan vijf goede inzendingen binnenkomen, zal er worden geloot. De winnaars maken we bekend in een volgend nummer. Maximaal één inzending per adres, medewerkers van Stripschrift en hun familie zijn uitgesloten van deelname en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Matena-prijsvraag Stripschrift 352/353:

In het klassieke dubbelnummer vroegen we u zoveel mogelijk namen uit de wereldgeschiedenis of de literatuur op te noemen die door Matena zijn 'verstript'. Dat hebben we geweten! Met het telraam erbij zijn de plaatsen twee tot en met vijf achtereenvolgens vastgesteld voor **Jan van Riel** (Tilburg), **Ron van Loon** (Rotterdam), **Peter Uittenbogerd** (Wierden) en **Frans Kisner** (Zevenhuizen). Onbetwiste winnaar dankzij de toevoeging van het Nederlands elftal (ooit in het blad *Rails* verschenen) is **Willem Naber** (Oosterbeek)! Alle prijswinnaars krijgen het door uitgeverij De Bezige Bij ter beschikbaar gestelde tweede deel van *De Avonden* thuisgestuurd. *En, o ja, gefeliciteerd allemaal!*

→ STAPELTJE SECUNDAIR

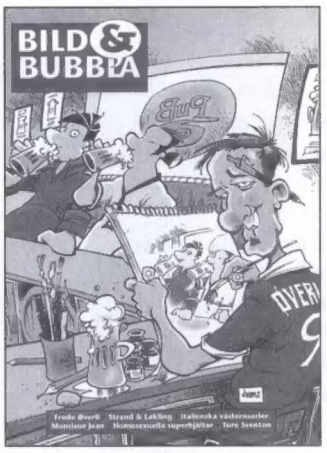

Bild & Bubbla 160

Voorheen verschenen er van dit blad een tijd twee versies: *Bild & Bubbla* voor Zweden en *Tegn* voor Noorwegen. Dat bleek toch te omslachtig, waarna besloten is alleen door te gaan met *Bild & Bubbla*, waarin ook aandacht wordt besteed aan Noorse ontwikkelingen. Bovendien is er de website *www.tegn.no*

In dit nummer staan artikelen over homo- en lesbostrips, oude westernstrips (onder andere *Tex Willer*, *Davy Crockett*) en een Zweedse stripklassieker: de privé-detective Ture Sventon (Ake Holmberg/Sven Hemmel). Voorts wordt de geestige, Noorse (voetbal)strip *Pondus* van Frode Overli van alle kanten belicht (zie *www.start.no/pondus*).

Het blad bevat bovendien een brochure over een initiatief om de Zweedse stripgeschiedenis te beschrijven. De vereniging Seriefrämjandet zoekt vrijwilligers die bijdragen kunnen leveren. In 2004 moet het eerste deel van het historisch overzicht verschijnen. RS

Meer info: Box 51, 232 02 Akarp, Zweden of *www.serieframjandet.com*

Brabant Strip Magazine 110

Bevat een groot interview met Kim (Duchateau). De redactie weet verder nog te melden dat het Vlaamse driemaandelijkse striptijdschrift *Ink* weer een jaar vooruit kan. Het blad - een springplank voor Belgisch talent - kreeg opnieuw subsidie van Het Fonds voor Letteren. RS

Meer info: Berreweide 34, 1840 Londerzeel, België of *www.brabantstrip.be*

Comic Art 3

Het derde nummer van dit fraai ogende magazine bevat weer een mengeling van artikelen over klassieke tekenaars (Rodolphe Töpffer, Hergé) en interviews met in de stripwereld minder bekende kunstenaars, zoals Norman Pettingill en Savage Pencil, en Mike Sekowsky ('de snelste comictekenaar ooit', onder andere *Justice League of America*). Verder is er een inkijkje in de studio van Chris Ware, waarin hij laat zien welke minder bekende tekenaars hem inspireren. Hij noemt onder meer Marc Smeets en spreekt verder zijn verbazing uit over het Nederlandse fenomeen van ondertekststrips. RS

Meer info: 5715 Nottingham Avenue, St.Louis, MO 63109, Verenigde Staten of *www.comicartmagazine.com*

Duizend bommen! 14

In dit nummer van het magazine van het Hergé Genootschap wederom veel

ADVERTENTIE

PRIMAMEDIA

De nieuwe avonturen van

Tiels Flipje

zowel soft- als hardcover

Deel 1 Tiels Flipje
en de bevroren bloesems
softcover ISBN 9077217010
hardcover ISBN 9077217029

Deel 2 Tiels Flipje
en de vrolijke vruchten
softcover ISBN 9077217045
hardcover ISBN 9077217053

Verkoopprijs softcover Euro 6,50
Verkoopprijs hardcover Euro 9,50

Te bestellen via de website

www.primamedia.nl

Van deel 2 zijn nog enkele van de in 250 stuks geproduceerde special editie te koop.

Bel ons hierover

0318-528242

feitjes en feiten over de tekenaar en zijn geesteskind. Dus verhalen over de diverse woonadressen van Hergé (met foto's), een overzicht van de verschillende vertalingen van de *Kuifje*-albums, een relaas over een brief die de redactie van het weekblad *Kuifje* zo'n vijftig jaar geleden stuurde aan een fan en een diepte-interview met iemand van Fondation Hergé. Ook voor de niet-*Kuifje*-fanaat is dit fraai vormgegeven magazine een aanrader. RT
Meer info: Zeewindelaan 28, 2554 HC Den Haag of *hnoppen@xs4all.nl*

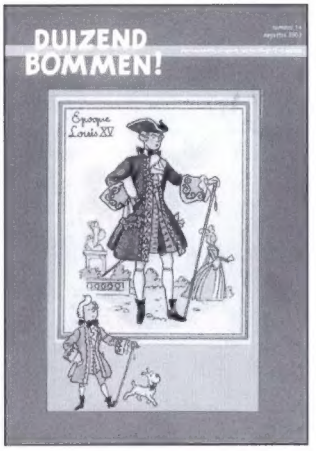

Sapristi! 52
Staat uitvoerig stil bij het werk van Gilles Chaillet (*Vasco*). Ook is er aandacht voor Bernard Capo (*Tombelaine, Loïc Francoeur, Teutonen*) en de in Nederland niet-bekende Johann 'Ullcer' Leroux (*Harley & Davidson*). RS
Meer info: BP 173, 76206 Dieppe Cédex, Frankrijk of *editions.sapristi@wanadoo.fr*

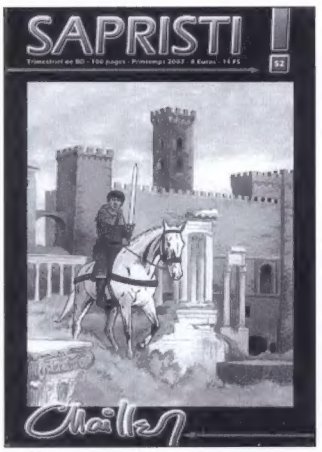

Strip! 23
In dit Deense stripinformatieblad een uitgebreid interview met Neil Gaiman (bekend van *The Sandman*), een verhaal over Jacques van Melkebeke die de assistent was van Hergé en Jacobs, en een zeer omvangrijk relaas over de strip van Alan Moore die onlangs de bioscopen bereikte: *The League of the Extraordinary Gentlemen*. RT
Meer info: Bergthorasgade 40, 4t.v. 2300 Kopenhagen S, Denemarken.

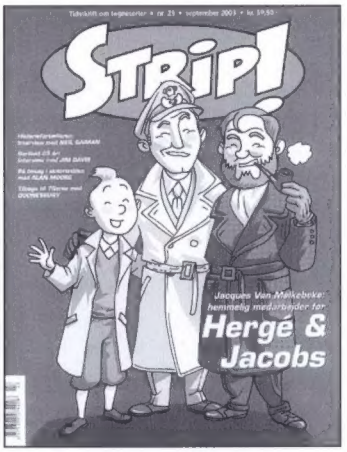

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Albanië kent een turbulente geschiedenis. De huidige grenzen ontstonden in 1921. De eerste premier Ahmet Beg Zogu werd in 1928 tot koning Zog uitgeroepen. Wat volgde was bezetting door Italië en Duitsland, vier decennia dictatuur onder Enver Hoxha, een verregaande militante beweging die het land issoleerde, doorgeslagen communisme, piramidespelen en de Kosovocrisis. In oktober 2000 en juni 2001 vonden voor de eerste keer in de jonge Albanese geschiedenis geweldloze verkiezingen plaats. De ontsluiting van het land en de aansluiting bij het westen kon beginnen.
Zo ook de productie van passende postzegels. Je zou verwachten dat de Albanese posterijen als onderwerp vrijheidssymbolen zouden kiezen: duiven of hoofden van dissidenten. Nationale symbolen als de eerste nieuwe president zouden het ook goed doen. Of ter illustratie van de opening naar de rest van de wereld iets met het hoofdkantoor van de Verenigde Naties. Noem maar wat.
Maar kennelijk was men in het verwarde en lang geïsoleerde land dermate onder de indruk van de buitenlandse culturele rijkdommen, dat de keuze kon vallen op de grootste schlemiel uit de Disneystal: Goofy. En dat beviel goed, want enkele jaren later putte de posterijen opnieuw uit het aanbod van de Amerikaanse tekenfilmgigant. Het werd een serie met Bambi. Lief hè? HW

Land van herkomst:
Albanië
Jaar van uitgifte: 2001
Cataloguswaarde:
€0,40 (20 Leke)
€1,00 (50 Leke)
€1,80 (90 Leke)
€2,80 (140 Leke)

STRIP SCHRIFT
Jaargang 35
Nummer 8 (355)
November 2003

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 10 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders, Rich Thomassen,

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Jasper Bakker, Olav Beemer, Ben Bits, Peter Breedveld, Jos Collignon, Rob van Eijck, Erik van der Hoeven, Ilah, Alda-Lu Libgott, Perre Margalef, Adrie Mouthaan, Rob van der Nol, Kees Ribbens, Rudy Vrooman, Geert de Weyer, Harry Wibier

Omslag
Jan Wesseling

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripschrift.nl
Een abonnement omvat 10 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €37,50
België €40,00
Other countries €50,00
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Merksem

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

STRIP SCHRIFT BACK ISSUES

Speiregels

1. Niet genoemde nummers zijn echt uitverkocht.
2. Sommige nummers zijn bijna uitverkocht (en vet afgedrukt in de opsomming). Het kan dus gebeuren dat in de periode dat uw opdracht onderweg is de laatste exemplaren ons magazijn reeds hebben verlaten. Vandaar dat wij u verzoeken altijd een paar reserve-exemplaren op te geven. Zonder opgave van reserve-exemplaren wordt het betreffende bedrag teruggestort.
3. Sommige nummers zijn oorspronkelijk uitgebracht met een bijlage. Levering geschiedt met bijlage totdat deze op zijn, daarna (helaas) zonder.
4. Wij verzenden ongeveer één keer per maand.

Prijzen (per stuk)

65+-150	€3,50
155-249	€2,80
(of €2,25 bij bestellingen van 10 of meer nummers uit deze categorie)	
250	€4,50
251-257	€2,50
258-263	€2,80
264	€4,50
265-280	€2,80
281	€4,50
282-284	€2,80
285	€3,20
286-287	€2,80
288	€3,80
289	€6,80
289 luxe	€31,80
290-297	€3,00
298-299	€3,20
300	€4,50
301-302	€3,20
303/304	€6,80
305-316	€3,20
317-326	€3,50
327	€4,50
328/329	€6,80
330-337	€3,50
338-342	€3,80
343-347	€4,25
348-351	€4,50
352/353	€8,90
354-355	€4,50
Specials	€4,50
Llewelyn Fflint	€6,80
Verzamelband	€9,00

Verzendkosten

1 - 3 nummers	€2,00
4 - 9 nummers	€3,00
meer dan 9 nummers	geen verzendkosten!
Special	€2,00
Llewelyn Fflint	€2,00
Verzamelband	geen verzendkosten!

U kunt zich de verzendkosten besparen door uw bestelling op te halen tijdens Stripdagen in Alphen aan den Rijn of Haarlem.

Betaling en bestelling

Het verschuldigde bedrag overmaken op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam, voorzien van een duidelijke vermelding van de gewenste items.
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90 • SWIFT/BIC PSTBNL21

Leverbare nummers

(Bij elk nummer staan één of meerdere strips, auteurs of onderwerpen vermeld waaraan in dat bewuste nummer aandacht wordt besteed.)

65+	Tibet, Tina
67	**Jean Roba, Carry Brugman**
74	**Raymond Macherot, Uco Egmond**
75/76	**Peter O'Donnell**
77	**Gerrit Stapel, Aart Clerkx**
78	Bud Sagendorf, Beeldvloeken, Daan Jippes
80	De Tovenaar van Fop, Robbedoes, The Hulk
86	**Eddy Paape**
93	Pogo, Paulus, Hocus Pas
94/95	**Robbedoes Weekblad met index**
96	**Jijé, Pogo**
98	Strips in de jaren '30
101	**Michel Greg, Jean-Michel Charlier, Lob, Dionnet**
116	Ben van Voorn, Piet van Elk, Alain Saint-Ogan
121	**Berni Wrightson, De striphandel**
126/127	**Claire Bretécher, Corto Maltese, Ralph Bakshi**
131	Dick Tracy, The Studio
132	Engelse dagbladstrips
141	Daan Jippes
144	**Ravian, 1984, Prikkebeen**
148	Robert Gigi, Eppo, Uitgeverij Panda
150	Katten
155	Victor de la Fuente, Fernando Fernandez
156	Paul Teng, Dick Briel, Gezellig en Leuk, Prutswerk
157	Jean-Claude Mézières, Heavy Metal, Eric Schreurs
159/160	Engelse stripweekbladen, Robert Crumb
161	Campus, De Balloen, Rhaa Lovely, Titanic, Zwaar Metaal
162/163	Robbedoes Weekblad, Parodie en plagiaat
164	Harvey Kurtzman
165	Frank Margerin, Cosey, Raymond Reding
166	Paul Gillon, Pierre Christin
167	Richard Corben, Bob de Moor, Corto Maltese
170	Martin Veyron, Bart van Erkel
172	Krantenstrips, Nikita Mandryka
174/175	Peter Pontiac, Strips & popmuziek
176	Fred & Liliane Funcken, Strips & onderwijs
180	Robert van der Kroft, Garfield
182	Vittorio Giardino, Dick Vlottes
183	Strips & voetbal, Frans de Boer
184	Titanic, Marc Wasterlain
185/186	Ravian, Claude Auclair, Daniel en Alex Varenne
187	André Juillard, Al Williamson, Jeremiah
188	Laurence Harlé, Yves Swolfs, Colin Wilson
191	**Robbedoes**
192	**Robbedoes, Lex van de Oudeweetering**
195	Bondage-strips, De Kat
196/197	Chantal Montellier, Strips & de Himalaya
200	**Stripjournalistiek, Suske & Wiske**
201	**Wim Stevenhagen & Gerrit de Jager**
202	Japanse strips
203	Gerrit Stapel, Popeye, Charles Burns
205	**Willem Ritstier, François Rivière**
206	Studio Vandersteen, Marvano, Kees de Boer
207	Literatoren & strips
208	Henk Albers, François Boucq, Titanic
209	Amateurs
211	Onvoltooide strips
212	20 jaar Stripschrift
213	Rocketeer, Mike Greg, Vink, Paul Teng
214	Hec Leemans & Willy Lohmann, François Boucq
215	Jacques Glénat, Animatiefilms
216	Paul Bodoni, Jacques Martin, Marc Terstroet
217	Bert Bus, Daan Jippes
218 (22/1)	Lucky Luke, Urbanus & Willy Linthout
219 (22/2)	Fred Julsing, Silver Surfer
220 (22/3)	Toon van Driel, André Franquin
221 (22/4)	André Franquin, Chantal Montellier
222 (22/5)	John Difool, Kamagurka
223 (22/6)	Duck-scenario's, Johan de Moor
224 (22/7)	Bill Sinkiewicz, Computeranimatie
225 (22/8)	Antonio Cossu, 60 jaar Popeye
226 (22/9)	Treinen & strip, Media Participations
227 (22/10)	Gerard van Straaten, Alexandro Jodorowsky
228 (23/1)	Johan de Moor, Watchmen
229 (23/2)	Theo van den Boogaard, Lian Ong, John Romita
230	Hugo Pratt, Anne Auke Tadema
231	Jacques Tardi, Henri Goldsmann
232	Calvin & Hobbes, Strip & communicatie
233	**Blake & Mortimer, Fredric Wertham**
234	Carry Brugman, François Schuiten, Eric Heuvel
235	**Hec Leemans & Merho, Auke Herrema**
236	SF & strip, Marvano, Felix Flux Museum
237	Didier Comès, Laurent Parcelier
238	Lorenzo Mattotti, Strips & geschiedenis
239	Lava, François Bourgeon, Jeroen Steehouwer
240	Benoît van Innis, Luc Cromheecke, België
241	Bernard Hislaire, Ralf König, Herr Seele
242	Moebius, Jack Staller, Ducktales
243	Al Severin, Moebius, Lorenzo Mattotti
244	Dick Matena, Chantal de Spiegeleer, Denys Cowan
245	Dirk Stallaert, Dick Matena, Wouter
246	Roger Leloup, Annie M.G. Schmidt
247	Windig & De Jong, Alberto Breccia
248	Peter van Dongen, Bernet & Abuli, Dick Matena
249	Marc Michetz, Attilio Micheluzzi, Redacties
250	Jubileumnummer
251	Lorenzo Mattotti, Stripdagen Haarlem
252	Daan Jippes, Kuifje, Stefan Verwey
253	Kolk & De Wit, Strips in Duitsland, Kuifje
254	Bert van der Meij, René Sterne, Merchandising
255	Hein de Kort, Edmond Baudoin, Tex Willer
256	Toon van Driel, Eric Joris, Fred Julsing
257	Frank, Donald Duck, Marcel Ruijters
258	Tome, Inkleursters, Stan Heinze
259	Marc Wasterlain, Grzegorz Rosinski
260	Hermann, Peyo, Lombard, Posse
261	Eric Schreurs, Bryan Talbot, Crisse
262	Lorenzo Mattotti, Barry Windsor Smith, Donald Duck
263	Philippe Francq, Marc Legendre, Jacques de Loustal
264	Kuifje!
265	Jack Kirby, Fritz van den Heuvel, Superhelden
266	Schuiten & Peeters, Warnauts & Raives
267	Piet Wijn, Jacques Tardi, Jean-Philippe Stassen
268	Daan Jippes, Yves Swolfs, Dave McKean
269	Peter Pontiac, Jean van Hamme, XIII
270	Henk Kuijpers, Renaud & Dufaux, Kuifje
271	Lorenzo Mattotti, Maus, Nieuwe anti-helden
272	Etienne Davodeau, Jacques Martin, Stripkritiek
273	Mark Retera, Carl Barks, Al Davison
274	Don Lawrence, John Bolton, Kuifje
275	Wilhelm Busch, Dominique David, Philippe Berthet
276	Léo, Arthur Adams, Mike Mignola
277	Michel Blanc-Dumont, Signed by War, Algemeen Dagblad
278	Ferry, Jan Wesseling, André Geerts
279	Peter O'Donnell, Enrique Romero, Gummbah
280	Eddy Paape, Frank le Gall, Stripmuseum
281	Disney!
282	Bruno Marchand, Joost Veerkamp, Joe Barbera
283	René Hausman, Derib, Klanknabootsingen
284	Edmond Baudoin, Storm, Wilbert Plijnaar
285	Jan Bosschaert, Hec Leemans, Uco Egmond, Manga
286	Jesse van Muylwijck, Olivier Wozniak, Magda Seron
287	Jan Kruis, Andreas, Soeperman
288	Gerrit de Jager, Charles Burns, Hergé
289	Toonder!
290	Guido van Driel, Klaus Janson
291	Fred Julsing, A.M. de Jong
292	Jean-Pol, Paul Geerts, Gleevers dagboek
293	Wasco, Hanco Kolk, The Flintstones
294	Jeff Broeckx, Jeroen de Leijer, Blake en Mortimer
295	Johan de Moor, Drawn + Quarterly, Morris
296	Carry Brugman, Steven Dupré, Suske en Wiske
297	Ptiluc, Burne Hogarth, Frans Piët
298	Marnix Rueb, Ko Doncker, Hergé
299	Marvano, Mark Hendriks, Stripconservering
300	Asterix, Lo Hartog van Banda, Joost Swarte
301	Berend J. Vonk, Spiderman, Stripmuseum
302	Kiekeboe, Cartoondam, Roodmasker
303/304	Kinderboeken en strips
305	Marc Sleen, Dirk Stallaert, Disney
306	Fokke & Sukke, Lian Ong, Willem
307	Fred, Robert Crumb, TV Toys
308	Typex, Dilbert
309	Erik Kriek, Eric Heuvel, Sjors en Sjimmie
310	Hans G. Kresse, Stripdagen Haarlem
311	Michel Blanc-Dumont, Jeroen Janssen, Duckstad
312	Aloys Oosterwijk, Samoeraistrips, Wanz
313	Don Rosa, SjoSji, Stripmuseum Groningen
314	Peter van Dongen, Philippe Geluck, Charly
315	Thorgal, Frans Mensink, The Prince of Egypt
316	Eric Drooker, William van Horn, Willy Vandersteen
317	Paul Teng, Tom Poes, Asterix
318	Ersel, J.F. Charles, Marco Rota, Rommeldam
319	Harry Balm, Cartoon Network, Gay Comics, Kuifje
320	Gilles Mezzomo, Futurama, Theo van den Boogaard
321	Peter de Wit, Asterix, Oerstrips
322	Strips als kunst, Dupuy & Berberian, Hans G. Kresse
323	Carol Voges, Tarzan, Hergé, Literatuur & strips
324	Blake en Mortimer, Marten Toonder, Daan Jippes
325	Charles Schulz, Manga, Big Brother
326	Freddy Milton, Dick Vlottes, Kuifje, Asterix
327	Martin Lodewijk, Agent 327, Ambrosius
328/329	Blueberry, Cow & Chicken, Jean-Charles Kraehn, Asterix
330	Dik Bruynesteyn, Willem, Papieren drama's
331	Carl Barks, Pascal Rabaté, Nukomix
332	Yslaire, Asterix, Gleevers dagboek
333	François Walthéry, Penthouse Comix, Scott McCloud
334	Patty Klein, Clowes & Ware, Peter Pontiac
335	Mars, Robert Crumb, Jimmy van Doren, Gleevers dagboek
336	Hans van Oudenaarden, Michael Dudok de Wit, Suske en Wiske
337	De Jong & Windig, Batman, Antonio Palacios
338	Morris, Daan Jippes, Alfred Mazure, Stripper
339	Jokal, Hank Ketcham, Kuifje, Jack Stailer
340	Gleever, Jaap Vegter, Anna Mul
341	Wilma van den Bosch, Cowboy Henk, Jacques Martin
342	André Taymans, Ted Benoit, Kevin Smith, Jan Kruis
343	Matthias Giesen, Ghost World, Stripdagen Haarlem
344	Kim Duchateau, Don Martin, Antonio Prohias, Strips uit Cuba
345	Philippe Delaby, Kuifje, Kapitein Rob, Gleevers dagboek
346	Thom Roep, Paulus de boskabouter, Eric Schreurs
347	Christophe Blain, Paul Driessen, Superdupont
348	Gerard Reve & strips, Uitgeverij Silvester, Dick Bos vs Bruce Hunter
349	Joe Sacco, Titeuf, De tien geboden
350	Asterix, Batman, Uitgeverij M, Corto Maltese
351	William Vance, Marq van Broekhoven, Donjon, Pascal Croci
352/353	Klassieke helden!
354	Bas van der Schot, Uitgeverij Arboris, Sylvain Chomet, Dick Bos
355	Wim Meuldijk, Gerrit de Jager - Hein de Kort - Martin Lodewijk, Stripkrit

Tevens heeft de uitgeverij het stripalbum *Llewelyn Fflint* uitgebracht van **Peter van Straaten** en **Yvan Delporte**, alsmede *Stripschrift*-verzamelbanden waarin minimaal twee jaargangen kunnen worden opgeborgen.
Ook *Stripschrift*-specials over **Carl Barks** en *Sjors en Sjimmie* zijn nog verkrijgbaar.